

Голас Радзімы

№ 22 (1800)
2 чэрвеня 1983 г.

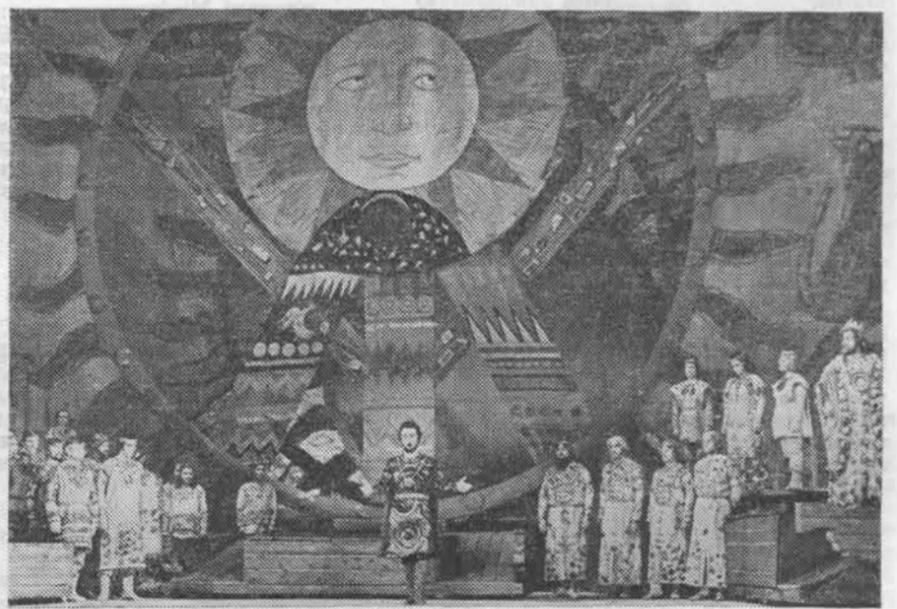
ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Дзяржаўны ордэна Леніна акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета БССР... Пяць дзесяцігоддзяў налічвае яго гісторыя. За гэты час у ім былі паказаны лепшыя творы сусветнай класічнай спадчыны, нацыянальнай музычнай драматургіі, сучасных савецкіх кампазітараў. А першы спектакль — опера Ж. Бізэ «Кармен» — адбыўся 25 мая 1933 года. Гэта і ёсць дзень нараджэння калектыву, на творчым шляху якога шмат важных і цікавых вехаў. [Матэрыял, прысвечаны юбілею тэатра оперы і балета, чытайце на стар. 6].

НА ЗДЫМКАХ: у фаятэатра; галоўны дырыжор ДАВІДА БССР А. АНІСІМАЎ; народная артыстка БССР Л. БРЖАЗОУСКАЯ ў балете П. Чайкоўскага «Шчаўкуночкі»; сцена з оперы «Снягурачка» М. Рымскага-Корсакава. Фота У. МЯЖЭВІЧА.

ЖЫЦЦЭВЫ УЗРОВЕНЬ САВЕЦКІХ
ЛЮДЗЕЙ

[«Дабрабыт і спажывецкі по-
пыт»]
стар. 3

АБ «КНІЗЕ ФАКТАУ», ДЗЕ НЕ
ЗНАЙШЛОСЯ МЕСЦА... ФАКТАМ

[«Умолчание — тоже ложь»]
стар. 5

ШЫРОКІ ДОСТУП ДА БАГАЦЦЯУ
ДУХОУНАЙ КУЛЬТУРЫ

[«У раўнапраўным саюзе»]
стар. 6—7

падзеі • людзі • факты

3 ВЫСОКАЙ ТРЫБУНЫ

ПРЫНЯЦЬ КАНКРЭТНЫЯ МЕРЫ

У Нью-Йорку працягваецца сесія камісіі ААН па раззбраенню. Выступаючы ў камітэце поўнага саставу, які разглядае, у прыватнасці, розныя аспекты гонкі ядзерных узбраенняў і ядзернага раззбраення, пастаянны прадстаўнік Беларускай ССР пры ААН А. Шэльдаў сказаў, што праводзімая агрэсіўнымі і мілітарысцкімі сіламі імперыялізму лінія, накіраваная на парушэнне існуючай прыкладнай раўнавагі сіл на сваю карысць і дасягненне ваеннай перавагі, з'яўляецца галоўнай крыніцай абвастрання міжнароднай абстаноўкі, прычынай далейшага пагаршэння міжнароднага палітычнага клімату і росту ваеннай небяспекі.

Для ліквідацыі яе ў цяперашніх умовах ключавое значэнне мела б прыняцце на сябе кожнай ядзернай дзяржавай абавязацельства аб непрымяненні ядзернай зброі першай, як гэта было зроблена Савецкім Саюзам з поўным усведамленнем сваёй адказнасці за лёс міжнароднага міру і бяспекі.

Спыніўшыся на некаторых іншых пытаннях, якія абмяркоўваюцца ў рамках данага пункта парадку дня сесіі камісіі, А. Шэльдаў у заключэнне падкрэсліў: як і многія іншыя, дэлегацыя Беларускай ССР лічыць, што галоўнае цяпер — прадухіліць ядзерную катастрофу, прыняццём канкрэтных мераў па абмежаванню гонкі ўзбраенняў, у першую чаргу ядзерных.

ЗЛАЧЫНЦАЎ — ДА АДКАЗУ

Груба парушаючы саюзніцкія абавязацельствы і міжнародныя пагадненні, улады ЗША ўзвалі ўкрыццва нацысцкіх злачынцаў у ранг дзяржаўнай палітыкі, заявіў, выступаючы на праходзячай у Нью-Йорку сесіі Эканамічнага і сацыяльнага савета ААН (ЭКОСОС), прадстаўнік Беларускай ССР Н. Камісараў.

Паводле падлікаў амерыканскага даследчыка Ч. Алена, які займаецца вывучэннем мінулага гітлераўскіх катаў, фашысты і іх намагатыя, якія знайшлі ў ЗША прытулак, нясуць адказнасць за гібель 2,4 мільёна чалавек, уключаючы жанчын, старых, дзяцей. За пасляваенныя гады органам юстыцыі ЗША былі перададзены абвінавачанні матэрыялы на многіх нацысцкіх злачынцаў, у тым ліку на 100 намагатых фашыстаў, якія зрабілі цяжкія злачынствы на тэрыторыі Беларусі ў гады вайны. Аднак ніводзін з іх не быў выданы, а многія, атрымаўшы заступніцтва ўлад, актыўна выкарыстоўваліся і выкарыстоўваюцца рознымі ўстановамі і службамі ў псіхалагічнай вайне супраць Савецкага Саюза і іншых сацыялістычных краін.

Суровае пакаранне ваенных злачынцаў, спыненне любых праўленняў нацызму і неанацызму — гэта абавязак чалавецтва перад ахвярамі фашызму і мілітарызму, адзначыў прадстаўнік Савецкай Беларусі Н. Камісараў, указавшы на неабходнасць няўхільнага выканання ўсіх дзяржавамі міжнароднай канвенцыі аб непрымяненні тэрміну даўнасці да ваенных злачынстваў і злачынстваў супраць чалавецтва, прыняццяў міжнароднага супрацоўніцтва ў адносінах да вышуку, выдачы і пакарання асоб, вінаватых у ваенных злачынствах і злачынствах супраць чалавецтва.

УРАЧЫСТАЕ ПАСЯДЖЭННЕ

МАЦНЕЕ ДРУЖБА

Чвэрць стагоддзя споўнілася Таварыству савецка-мангольскай дружбы. Юбілею было прысвечана ўрачыстае пасяджэнне праўлення Мінскага гарадскога аддзялення таварыства. З дакладам выступіў старшыня праўлення, рэктар Мінскага медыцынскага інстытута прафесар А. Ключароў. Ён адзначыў, што ўзаемаадносін двух брацкіх народаў заснаваны на шчырай дружбе і ўсебаковым супрацоўніцтве. Мінскае гарадское аддзяленне Таварыства савецка-мангольскай

дружбы, падкрэсліў дакладчык, галоўнай сваёй мэтай лічыць далейшае расшырэнне сувязей паміж беларускай і мангольскай грамадскасцю. Яно садзейнічае ўзаемнаму яе азнаямленню з поспехамі ў камуністычным і сацыялістычным будаўніцтве, з міралюбівай знешняй палітыкай ССР і МНР, краін сацыялістычнай садружнасці, накіраванай на ўмацаванне міру і бяспекі народаў.

У ПАМЯЦІ НАРОДНАЙ

ГЕРОЯМ-ЗМАГАРАМ

Два чырвоныя сцягі — сімвалы баявой і працоўнай славы ўзвіліся і наведна застылі на цэнтральнай плошчы калгаса «Рассвет» імя К. Арлоўскага на Магілёўшчыне. У гады Вялікай Айчыннай вайны многія працаўнікі гэтай гаспадаркі бласлаўна змагаліся з нямецка-фашысцкімі захопнікамі на франтах і ў партызанскіх атрадах. Кожны чацвёрты мясцовы жыхар не вярнуўся ў родныя вёскі.

Баявую славу сваіх землякоў рассветаўцы памяжаюць працоўнай. Чацвёрта з іх сталі Героямі Сацыялістычнай Працы, сотні калгаснікаў адзначаны ордэнамі і медалямі.

У гонар слаўных землякоў калгас узвёў велічны помнік. Каля яго падножжа на сямі гранітных плітах залатымі літарамі высечаны імёны 132 загінуўшых землякоў.

Праект помніка распрацавалі народны архітэктар ССР Г. Заборскі і скульптар І. Траян.

НА ЗДЫМКУ: помнік Перамогі ў калгасе «Рассвет» імя К. Арлоўскага.

УЗНАГАРОДЫ

АДЗНАЧАНЫ МЕДАЛЯМІ

Падведзены вынікі штогадовай усесаюзнай алімпіяды «Студэнт і навукова-тэхнічны прагрэс». Гэта было творчае саборніцтва навуачнікаў ВНУ на лепшую работу па прыродазнаўчых, тэхнічных і гуманітарных навуках. У ім удзельнічала больш палавіны ўсіх студэнтаў краіны. Сорак маладых даследчыкаў узнагароджаны медалямі і дыпломамі Міністэрства вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі ССР і ЦК ВЛКСМ. Пераможцам уручаны турыстычныя пучэўкі ў сацыялістычныя краіны.

Сярод лаўрэатаў Маргарыта Апановіч з Мінскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута замежных моў, Мікалай Дземеш — з БДУ імя У. І. Леніна і студэнт Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі Сяргей Банадзьеў.

ПРЫСВОЕНА ЗВАННЕ

ЗА АСАБІСТЫ УКЛАД

Прэзідыум Вярхоўнага Савета нашай рэспублікі прысвоіў артысту фальклорна-харэаграфічнага ансамбля «Харошкі» Анатолю Кашталапаву ганаровае званне заслужанага артыста Беларускай ССР за заслугі ў развіцці беларускага харэаграфічнага мастацтва і актыўны ўдзел у грамадскім жыцці.

масіваў. На фермах першай чаргі жывёлагадоўчага комплексу сёлета плануецца атрымаць 2 200 тон малака, а да канца пяцігодкі, калі комплекс поўнасцю выйдзе на практычны магуннасці, вытворчасць каштоўнага прадукту ўзрасце больш чым у тры разы. Каб дасягнуць намеранай мэты, працаўнікі гаспадаркі працягваюць вялікія клопаты аб павышэнні ўраджывасці лугоў і пашаў, аб расшырэнні пасаваў кармавых культур. Цяпер у саўгасе механізаваныя званні вядуць уборку траў, а на спецыяльна выдзеленых участках косяць азімае жыта, якое выкарыстоўваецца на падкормку дойнага статку.

НА ЗДЫМКУ: уборка азімага жыта на зялёны кормі.

Шчодрая за клопаты людзей, адваяваная ў балот зямля ў вярхоўях ракі Бобрык. Тут, у ганцавіцкім раёне, набірае сі-

лу адна з новых гаспадарак Беларускага Палесся — саўгас «Адраджэнне». У яго карыстанні 7 300 гектараў меліяраваных

ЯЕ РУКІ НЕ ВЕДАЮЦЬ

НІ МІНУТЫ СПАКОЮ

ПРЫЗВАННЕ — ТКАЧЫХА

У вялікім, залітым святлом ткацкім цэху, які адразу і не ахопіш вокам, фігура жанчыны здаецца кволай і маленкай. На імгненне знікаючы то за адным, то за другім станком, лёгкая і хуткая схіляючыся над імі, яна няспынна рухаецца, нібы танцуе пад гукі даўно знаёмай, любімай музыкі, якую чуе толькі яна.

— На нашу Настасю можна глядзець гадзінамі, — усміхаецца мне нейкая жанчына, таксама ткачыца. — Я ўжо колькі гадоў бачу, як яна працуе, а ўсё ніяк не налюбуюся...

Імя беларускай ткачыкі Настасі Вераменкавай добра вядомае не толькі на Мінскім камвольным камбінате, дзе яна працуе 25 гадоў. Пераняць яе вопыт, павучыцца яе майстэрству не раз прыязджалі працаўніцы іншых прадпрыемстваў. І хоць яна нічога не утойвае, пакуль толькі некалькі ткачых рызыкнудлі ўступіць з ёю ў спаборніцтва. Ды і не дзіўна. Ці лёгка цягацца з Настассяй, якая восьмью пяцігодку выканала за чатыры з паловай гады, дзевятыю — за тры з паловай, план дзесятай адодела ўсяго за два з паловай гады. Цяпер, у самай сярэдзіне адзінацатага пяцігодкі, яна працуе ў лік будучай, дванацатай.

— Як удаецца вам больш чым удвая перавыконваць план? — спытала я ў Настасі Іванаўны ў час адной з нашых сустрэч.

— Вялікае значэнне, — гаворыць Вераменкава, — мае вопыт. Я даўно працую на камбінате і дасканала ведаю ўсю тэхналогію вытворчасці, усе станкі і працэсы. Але толькі гэтага мала. Каб працаваць добра, трэба знайсці свае ўласныя прыёмы, якія аблегчаюць і паскорваюць кожную аперацыю. Аднак і гэта не галоўнае. Я ведаю вопытных, спрактыраваных у сваёй справе ткачых, якія пастаянна і лёгка выконваюць план. Але і толькі. Разумеюць, яны працуюць толькі для сябе. Сумленна, якасна і... сумна. І я не магу вінаваціць іх у гэтым. Вось мы нярэдка чуем: «Ён урач па прызначэнню». Або: «Яна нарадзілася з талентам вучонага». А я па прызначэнню — ткачыца. На другой рабоце я не змагла б дабіцца такіх поспехаў.

Пра сваю работу Настася Іванаўна расказвае з такім захапленнем, што недасведчаны чалавек нават не здагадваецца, наколькі ўтомная і складаная гэтая прафесія. За змену, амаль не спыняючыся, Вераменкава праходзіць... 15 кіламетраў! Ні минуты спакою не ведаюць яе рукі: змяніць адпрацаваную бабіну на новую, разблытаць ніткі, звязаць і схваць вузельчык, зняць гатовае палатно, правярць і пачысціць да прыходу зменшчыцы свае станкі...

— Навошта мне гэта трэба? Часткова я ўжо растлумачыла: так больш цяжка але цікавей. Іменна гэта паслужыла першым штуршком. Зрэшты, адыграў сваю ролю і рабочы гонар. У 1975 годзе я ўдзельнічала ва Усесаюзнай нарадзе ткачых у горадзе Іванава. Там сабраўся тады ўвесь цвет нашай прафесіі — жанчыны таленавітыя, кожная спраўлялася з нормай, якая ў паўтара-два разы перавышала маю. «Я так не змагу, — падумала спачатку. І сама ж на дыбкі: — А чаму, уласна, не змагу? Рукі ёсць, галава таксама...» Вярнулася на камбінат і папрасіла даць мне 12 станкоў (норма ў нас шэсць). Цяжка было, але справілася і нават увайшла ў азарт — узяла яшчэ два,

Стамлялася страшна, потым нібыта другое дыханне адкрылася — пайшло добра. Усе навокал радуецца, хваляць мяне, дзяўчаткі маладзенькія — навічкі за кожным рухам сочаць. Прыемна, вядома. Але не слава прымусіла да маіх чатырнаццаці яшчэ два станкі прыплюсваць. Зусім іншае — адказнасць. Не сакрэт жа: рабочых рук не хапае. А ў нас да таго ж прадпрыемства жаноцае, многа моладзі, многа вясельяў, а значыць, і дэкрэтных водпусकाў. Магчыма, не поўнасцю, але ў значнай ступені, гэтую праблему можна вырашыць, калі кожная з нас зможа ўзяць хаця ж палавіну нормы сваёй сяброўкі...

Пасля таго, як Вераменкава выступіла ў школе перадавых метадаў, паказала ўсе свае прыёмы і пераканала ткачых, што яна не асабліва, што пры жаданні так могуць працаваць многія і што гэта патрэбна камбінату, дзесяткі жанчын папрасілі павялічыць ім нормы.

Безумоўна, не ўсё было так гладка, як на словах. Здараліся цяжкія дні, калі ўсё не ладзілася, валілася з рук і змена цягнулася вельмі марудна, а вечарамі мжволі думалася: «Хопіць! Што мне, па самай справе, больш чым іншым трэба? Да сёння помніць, як аднойчы мучылася над новай шарсцяной тканінай — па модзе занадта тонкай і таму з ніцямі, што пастаянна рваліся. З якой зайздасцю глядзела на тых, у каго восем-дзесяць станкоў: яны паспявалі, а яна не. Але помніць і іншае: як смешна, па-дзіцячаму ўзрадавалася, убачыўшы сваю знаёмую ў сукуцы з гэтай тонкай тканінай. Нібыта гэта была першая вытканая ёю тканіна...

— Люблю прыходзіць у магазін і глядзець, хто якую тканіну купляе, — гаворыць Вераменкава. — У гэтыя мінуты я адчуваю сябе не проста адной з тысяч ткачых, а чалавекам, які прыносіць канкрэтную карысць.

У нейкай меры я працую і для сваёй сям'і, — падумаўшы, дадае Настася Іванаўна. — Мой муж шчыра радуецца маім поспехам і не без задавальнення гаворыць сваім сябрам што я зарабляю больш, чым дырэктар нашага камбіната. А яшчэ я працую асабіста для сябе. Без гулу станкоў, без камбіната, які рос на маіх вачах, стаўшы адным з буйнейшых прадпрыемстваў у краіне, без маіх сябровак маё жыццё было б намянога бяднейшым.

Настасі Іванаўне нядаўна споўнілася 50 гадоў. Для ткачых — а людзі гэтай прафесіі маюць шэраг ільгот — узрост пенсійны. Але ні выглядам, ні жывым непаседлівым характарам не падобна Вераменкава на традыцыйную пенсіянерку. Пакуль аб тым, каб кінуць работу, яна нават і не думае.

— Ды і што я буду рабіць дома? З унучкамі сядзела б, але малодшая ў дзіцячы сад ходзіць, старэйшыя — у школу. Зусім самастойныя людзі! — смеецца яна. — Без спраў можна хутка састарэцца... І Настася Іванаўна пачала расказваць пра дзяўчат, якіх хоча навучыць сваёй спецыяльнасці; пра тое, што трэба зрабіць, каб палепшыць умовы працы тэкстыльшчыц (яна — член абкома галіновага прафсаюза); пра клопаты партыйнай арганізацыі прадпрыемства (яе партыйны стаж 17 гадоў) і пра тое нецяпернае, з якім кожны дзень востра ўжо чвэрць стагоддзя спяшаецца яна да праходняга камбіната...

Наталля БУЛДЫК.

РОСТ ІНВЕСТИЦЫЙ НА САЦЫЯЛЬНЫЯ ПАТРЭБЫ

ДАБРАБЫТ І СПАЖЫВЕЦКІ ПОПЫТ

ВАСЬМІДЗЕСЯТЫЯ гады Савецкі Саюз пачаў, маючы ў два разы больш магутны эканамічны патэнцыял, чым дзесяць гадоў назад. Ужо сам па сабе гэты рост — з'ява характэрная на фоне крызісаў і спадаў, што раздзіраюць эканоміку Захаду. Аднак для Савецкай дзяржавы новыя заводы і фабрыкі, гідраэлічныя і цеплавыя электрастанцыі важныя не самі па сабе, а толькі як сродак для дасягнення галоўнай мэты — забеспячэння няўхільнага росту дабрабыту народа.

Савецкі Саюз у мінулым дзесяцігоддзі павялічыў рэальныя даходы насельніцтва амаль у паўтара раза. Калі ў 1970 годзе даход звыш 100 рублёў у месяц на кожнага члена сям'і мела 18 працэнтаў насельніцтва краіны, то цяпер — звыш 50, к 1985 году яго будзе мець звыш 60 працэнтаў. За гэтыя гады адбылося таксама прыкметнае збліжэнне ў даходах рабочых і сялян. Цяпер гэта розніца вагаецца ў межах дзесяці працэнтаў, у бліжэйшым будучым яна будзе поўнасьцю ліквідавана.

Такому дынамічнаму росту дабрабыту садзейнічае і паслядоўнае павелічэнне долі нацыянальнага даходу, які выкарыстоўваецца на спажыванне: у 1970 годзе яна складала 71,4 працэнта, у 1975 годзе — 73,4, у 1980—75,3, к 1985 году ўзрастае да 78 працэнтаў. З улікам затрат на жыллёвае і сацыяльна-бытавое будаўніцтва доля сродкаў, якія накіроўваюцца на мэты, звязаныя з дабрабытам народа, ужо цяпер перавышае 80 працэнтаў нацыянальнага даходу, гэта больш за 400 мільярдаў рублёў у год (з 500 мільярдаў рублёў агульнай сумы).

Спажываемая частка нацыянальнага даходу размяркоўваецца па некалькіх каналах, якія маюць прамы і ўскосны выхад на чалавека. Найбольш значная яго доля ідзе на аплату працы рабочых, служачых і сялян. Заробная плата — асноўная крыніца рэальных дахо-

даў насельніцтва. Яе ўдзельная вага ў бюджэце сярэдняй рабочай сям'і на працягу многіх гадоў застаецца на ўзроўні 72 працэнтаў (у калгаснікаў — прыкладна 55). Лагічна гэты ўзровень павінен быў бы павышацца: аплата працы да сёняшняга дня расла сярэднегадавым тэмпам 3—5 працэнтаў. І калі гэтага не адбываецца, то толькі таму, што адначасова расце (у абсалютным вылічэнні) і тая частка бюджэту савецкай сям'і, якая фарміруецца з так званых грамадскіх фондаў спажывання.

Грамадскія фонды прысутнічаюць у бюджэце кожнай сям'і. У большай ступені іх адчуваюць сем'і, дзе ёсць дзеці (дашкольнага, школьнага і інстытутаўскага ўзросту), а таксама састарэлыя. Так, за малыша, які штодзённа наведвае сад або яслі, дзе ён знаходзіцца пад наглядам выхавальцаў і ўрачоў, мае трохразовае харчаванне, бацькі плацяць 15—20 працэнтаў ад рэальных затрат. Астатняе даплачваецца з фондаў. Абудзены ў школе, прафесійна-тэхнічным вучылішчы (ПТВ), тэхнікуме, інстытуце або ўніверсітэце — увогуле бясплатнае. Прычым студэнты тэхнікумаў і ўніверсітэтаў, якія вучацца з адрывам ад вытворчасці, атрымліваюць яшчэ і стypендыю, а навучэнцы ПТВ знаходзяцца на поўным дзяржаўным забеспячэнні (жыллё, харчаванне, адзенне, стypендыя).

А гэта ж усё — таксама даход (або эканомія) для сям'і, хоць у СССР настолькі прывыклі да гэтых даброт, што лічаць іх само сабой зразумелымі. У тым ліку і бясплатную медыцынскую дапамогу (ад простага візіту ўрача да складанейшых аперацый з працяглым стацыянарным лячэннем),

санаторна-курортны адпачынак за трыць кошту, аплату бальнічных бюлетэней і штогадовых водпускаў у размеры да 100 працэнтаў заробку, розныя віды дапамог мнагадзетным сем'ям і адзінокім маці, пенсійнае забеспячэнне без якіх-небудзь папярэдніх адлічэнняў і да т. п. У цэлым расходы дзяржавы на прадастаўленне насельніцтву ўсіх гэтых даброт і льгот складаюць цяпер 128 мільярдаў рублёў у год (у 2 разы больш, чым 10 гадоў назад), гэта значыць 456 рублёў на кожнага з 270 мільёнаў грамадзян краіны.

Пастаянны і дынамічны рост грашовых даходаў насельніцтва ў спалучэнні з тымі дабротамі, якімі савецкія людзі карыстаюцца праз грамадскія фонды, прывёў да рэзкага павелічэння пакупной здольнасці насельніцтва, змянення структуры спажывання і попыту. Хоць тавараабарот за гэтыя гады павялічыўся амаль у два разы, рост мог бы быць значна вышэйшы, калі б у поўнай меры задавальняўся попыт на тавары культурна-бытавога і гаспадарчага прызначэння. А менавіта ж гэта група тавараў стала іграць усё больш прыкметную ролю ў расходах кожнай савецкай сям'і.

На жаль, прамысловасць і гандаль не змоглі своечасова ўлічыць гэтую перамену. Да таго ж многае з таго, што яны прапаноўвалі пакупніку, па якасці было ніжэй за сусветныя стандарты. У выніку на рознічным рынку склалася сітуацыя, калі тавараў многа, а пакупнік часта пакідае магазін незадаволеным.

Урад прыняў шэраг мер у гэтай галіне. У прыватнасці, у маштабе цэлых галін, што працуюць непасрэдна на спажыў-

ца, пачалася рэканструкцыя і мадэрнізацыя вытворчасці, мэта якой — на базе навіейшых тэхналогій павялічыць выпуск спажывецкіх тавараў, палепшыць іх якасць.

У адзінаццатай пяцігодцы (1981—1985 гады) пытанні насычэння рынку дастатковым аб'ёмам таварных рэсурсаў, павышэння іх якасці застаюцца ў цэнтры ўвагі ўрада. Пра гэта, у прыватнасці, сведчыць і шэраг прынятых у апошнія гады пастаноў, нацэленых на ліквідацыю дыспрапорцый у сферы «куплі-продажу», а таксама запланаваныя на бягучую пяцігодку больш высокія тэмпы вытворчасці тавараў рыначнага асартыменту. Пры гэтым асабліва ўвага звяртаецца на іх якасць, адпаведнасць модзе. З гэтай мэтай расшыраецца практыка прамых сувязей паміж прадпрыемствам і гандлем, узмацняецца ўплыў рынку на вытворчасць, а таксама заахвочальных і штрафных санкцый, закліканых выключыць выпуск тавараў, якія не карыстаюцца попытам.

Словам, прымаецца максімум намаганняў з улікам эканамічных магчымасцей. Зразумела, чакаць кардынальных пераменаў на працягу года або двух было б нерэальна. Аднак справа пэўна ідзе да таго, што існуючы разрыв паміж попытам і прапаноў будзе ліквідаваны ўжо ў бліжэйшай будучыні.

Што ж датычыць задавальнення патрэбнасцей насельніцтва ў прадуктах харчавання, то тут сутнасць праблемы заключаецца ў другім. Па каларыйнасці рацыён харчавання савецкіх людзей поўнасьцю адпавядае навукова абгрунтаваным нормам. Аднак у ім недастае бялагічна каштоўных прадуктаў.

За апошнія 15 гадоў продаж мяса і мясапрадуктаў праз дзяржаўны і кааператыўны гандаль узрос у 2,5 раза. Але за гэты час і насельніцтва краіны павялічылася на 35 мільёнаў чалавек. Трэба ўлічваць і такі факт: у сярэдзіне 60-х гадоў 108 мільёнаў сельскіх жыхароў закупалі праз рознічны гандаль прадуктаў харчавання, у тым ліку і мяса, на 13 мільярдаў рублёў. Цяпер сельскіх жыхароў стала на 11 мільёнаў менш, а прадуктаў яны закупаюць ужо на 29 мільярдаў (у супараўнальных цэнах). Гэта перш за ўсё вынік росту грашовых даходаў на вёсцы, а таксама вынік таго, што ў спажыванні прадуктаў харчавання сяляне сталі больш арыентавацца на гандаль, чым на асабістую падсобную гаспадарку.

І ўсё ж спажыванне мяса ў разліку на кожнага за ўказаны перыяд узрасло на 41 працэнт, малака і малочных прадуктаў — на 25, яек — амаль у 2 разы. Рост значны, але недастатковы, каб выйсці на ўзровень навукова абгрунтаваных нормаў харчавання. Таму ў Харчовай праграме, якая ажыццяўляецца сёння ў краіне, ставіцца задача к канцу 80-х гадоў давесці сярэднедушавае спажыванне мяса да 70 кілаграмаў у год, малака і малакапрадуктаў — да 330—340 кілаграмаў, яек — да 260 штук. Пад намечаную праграму падведзена матэрыяльная, тэхнічная і фінансавая база далейшага развіцця сельскай гаспадаркі. Дастаткова сказаць, што на рэалізацыю гэтых планаў дзяржава інвестуе толькі ў бягучым пяцігоддзі амаль 190 мільярдаў рублёў, гэта значыць больш, чым калі-небудзь раней.

Словам, Савецкі Саюз прымае энергічныя меры для збалансавання грашовых даходаў насельніцтва і таварных рэсурсаў рознічнага рынку. Ажыццяўленне намечанага, безумоўна, узніме стандарт жыцця савецкіх людзей на якасна больш высокі ўзровень.

Эдуард ПУШКО.

пісьмы зблізку

ЗАЛАТОЕ ВЯСЕЛЛЕ

Пяцьдзесят гадоў поруч кроцаць па жыцці Нічыпар і Еўдакія Кіслюкі. Простыя, звычайныя людзі. Усё жыццё пражылі яны на бацькоўскай зямлі, у родных Навадворцах, што на Случчыне.

Нічыпар Арцёмавіч і Еўдакія Аляксееўна равеснікі, нарадзіліся ў 1908 годзе. Шмат пабачылі яны на сваім вяку. На іх вачах і пры іх непасрэдным удзеле будаваліся першыя калгасы, адраджалася і мацнела гаспадарка пасля фашыскай навалы, багацелі людзі. Восем дзяцей выгадавалі і паставілі на ногі Нічыпар Арцёмавіч і Еўдакія Аляксееўна. Разліцеліся дзеці на свету. Паштовымі шляхамі дасылаюць прывітанні, спяшаюцца на гасціны. Як з'ехалі сыны, дачкі, зяці ды нявесткі, унукі ды пляменнікі на залатое вяселле, дык у хаце не было дзе сесці. Усе шчыра віталі «маладых», паднеслі ім даргія падарункі. Залаты шлюб Нічыпара Арцёмавіча і Еўдакіі Аляксееўны быў урачыста зарэгістраваны ў пакоі шчасця сельскага Савета. Жартоўныя вясельныя песні і прыпеўкі спявала «маладым» мясцовая фальклорная група. А яны стаялі ўсхваляваныя, маўклівыя, мокрыя ад радасці вачамі пазіралі адно на аднаго...

В. ДУБІНКА.

УЗНАГАРОДЫ ЗНАЙШЛІ ГЕРОЯ

Для Івана Еўсявіцкага павестка з ваенкамата была больш чым нечаканасцю. І сапраўды, чалавеку 68-гадовага ўзросту, які зняты з ваеннага ўліку, было чаму здзівіцца.

А незадоўга да гэтага ў Баранавіцкі гарадскі ваенны камісарыят прыйшло пісьмо з Міністэрства абароны СССР. «Па просьбе ваеннага аташэ пры насольстве ПНР у СССР, — пісалі з Масквы, — высыліце для перадачы Еўсявіцкаму Івану Кацярынавічу даведку Цэнтральнага ваеннага архіва ў г. Варшаве аб праходжанні ім ваеннай службы ў Войску Польскім і польскія медалі».

Так, праз 38 гадоў, адразу пяць узнагарод знайшлі свайго героя, былога стралка-танкіста Войска Польскага.

Івану Кацярынавічу ўрачыста былі ўручаны медалі «Пе-

рамогі і Свабоды», «За Варшаву», «За Одэр, Нісу, Балтыку», «За ўдзел у баях за Берлін» і «Знак Грунвальда».

...Прайшлі гады, залечаны раны ваіны. На месцах баёў выраслі новыя гарады, квітнеюць сады, але не сатруцца ў памяці ветэранаў цяжкія франтавыя дарогі, дні і ночы, якія вырашалі лёс народаў.

— Трынаццатага студзеня 1945 года мы фарсіравалі Віслу і Пільцу і пайшлі на Варшаву, — успамінае Іван Кацярынавіч. — Вызваліўшы польскую сталіцу, наш самаходны полк цяжкіх танкаў папоўніўся людзьмі і тэхнікай. З Варшавы ўзялі кірунак у бок Балтыкі і дайшлі да горада Кольбэрг. Вядома, не проста ішлі: былі жорсткія баі і вялікія страты. З 13-га студзеня па 16-га мая я не пакідаў поле бою. Увесь час на

перадавой. У Кольбэргу нам давялося ўсяго паспытаць. Вулічныя баі ішлі каля трох тыдняў. Дзень і ноч. Гэта было жахліва. Пастаянна папаўняючы свае сілы, фашысты наступалі з мора, мелі перавагу. Усё наўкола гарала, дыхаць не было чым, але ж горад узялі. Пазней фарсіравалі Эльбу, сустрэліся з амерыканскімі войскамі.

Экіпаж цяжкага 60-тоннага танка ў складзе якога быў Іван Еўсявічкі, вытрымаў націск варожых куль і асколкаў снарадаў, пераадолеў воды шматлікіх рэк, пясч і балоты. Салдаты Войска Польскага, у рады якога ўліўся І. Еўсявічкі адразу пасля вызвалення Беларусаў ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, паказалі ўрок сапраўднай мужнасці і гераізму, адстаялі незалежнасць сваёй Айчыны.

С. ДІВІНЦЫК.

Вучоныя Беларускага навукова-даследчага і праектна-канструктарскага інстытутаў рыбнай гаспадаркі пачалі мікалагічныя даследаванні флоры і фауны вадаёмаў. Мэта іх — вывучэнне ўплыву ніжэйшых грыбоў на развіццё малавывучаных захворванняў рыб. Праблема гэта мае вялікае значэнне для павелічэння рыбных запасаў. Беларускія іхтыёлагі распрацоўваюць меры прафілактыкі, дыягностыкі і лячэння насельніцкаў рэк, азёр і сажалак. НА ЗДЫМКАХ: рыхтуецца чарговы эксперымент; малодшыя навуковы супрацоўнік А. АЛЯКСЕЕВА за работай. Фота Ч. МЕЗІНА.

Што? * Як? * Чаму?

Праца — ганаровы абавязак і неад'емнае права кожнага дарослага чалавека ў нашай краіне. Так запісана ў Канстытуцыі ССРС і няўхільна ажыццяўляецца на практыцы. Нашы чытачы добра ведаюць, што ў Савецкім Саюзе няма беспрацоўя ўжо больш чым паўстагоддзя, грамадскай вытворчасці краіны характэрная поўная занятасць усяго працаздольнага насельніцтва. У апошнія гады нават адчуваецца недахоп рабочых рук. Каб ліквідаваць такое становішча, робіцца вельмі многае. У прыватнасці, актыўна выкарыстоўваецца і ўсямерна падтрымліваецца практыка работы пенсіянераў, хатніх гаспадынь (звычайна гэта маці, у якіх малалетнія дзеці), інвалідаў, сезонных рабочых на даму. Як жа арганізавана

НАДОМНАЯ ПРАЦА

ў гарадах і вёсках Беларусі?

У адрозненне ад капіталістычных краін у ССРС даволі нізкі пенсійны ўзрост: для мужчын — 60 гадоў, для жанчын — 55. Таму часта чалавек, атрымаўшы пенсію па старасці, яшчэ мае сілы і жаданне працягваць працу. Галоўная прычына — гэта імкненне да паўнакроўнага жыцця, усведамленне таго, што ты, твае веды, вопыт, майстэрства патрэбны людзям.

Калі гаварыць пра жанчын-надомніц з ліку маці, то гэта таксама ідзе ад жадання не абмяжоўвацца колам хатніх клопатаў і абавязкаў. Здараецца часам і так, што сын ці дачка шмат хварэюць або проста, пакуль дзеці малыя, жанчына-маці не аддае іх у дзіцячыя дашкольныя ўстановы, а хоча выхоўваць сама. Зарплата мужа часцей за ўсё бывае дастатковай для забеспячэння асноўных патрэб сям'і. Але ж і дадатковы прыробак не будзе тут лішнім. Вось і бярэ тады жанчына працу на дом.

Што ж датычыць інвалідаў, то праца (няхай сабе на даму ці ў спецыяльных пансіянатах, дзе некаторыя з іх пражываюць) дапамагае гэтым людзям складанага лёсу не расчаравацца ў жыцці, падтрымлівае іх фізічна і маральна.

І пенсіянераў, і жанчын-маці, і інвалідаў, якія жадаюць працаваць, аб'ядноўваюць камбінаты надомнай працы, што створаны пры Міністэрстве мясцовай прамысловасці рэспублікі. Колькасць іх пастаянна павялічваецца. Сёння ў Беларусі налічваецца 9 такіх аб'яднанняў і камбінатаў. Яны ёсць ва ўсіх абласных цэнтрах рэспублікі. У іх склад уваходзяць таксама 120 філіялаў цэхаў і ўчасткаў у многіх населеных пунктах БССР, дамах-інтэрнатах і пансіянатах для інвалідаў і пенсіянераў.

Да канца бягучай пяцігодкі намячаецца стварыць яшчэ больш чым 60 такіх падраздзяленняў за кошт выдзеленых выканаўчымі камітэтамі мясцовых Саветаў народных дэпутатаў памяшканняў і арандаваных плошчаў.

Вытворчы працэс арганізаваны так, што на галаўных прадпрыемствах і ў некаторых філіялах рыхтуюць загатоўкі і паўфабрыкаты, якія потым на машынах дастаўляюцца рабочаму-надомніку. Тая ж машына ў наступны раз забярэ гатовую прадукцыю і пакіне новую партыю зыходнага матэрыялу. Рэжым работы вызначаецца самім працуючым індывідуальна. Аплата залежыць ад колькасці вырабленых рэчаў.

Надомная праца эканамічна выгадная абодвум бакам: ад дзяржавы не патрабуецца вялікія капітальныя ўкладанні на будаўніцтва вытворчых плошчаў, выключаюцца расходы на ацяпленне памяшканняў, іх уборку, асвятленне, утрыманне абслугоўваючага персаналу, ну а пра саміх работнікаў мы ўжо вялі гаворку раней.

Для такіх груп надомнікаў, як пенсіянеры і інваліды, істотным з'яўляецца і тое, што яны аказаліся ў палепшаных умовах працы: няма шуму, вібрацыі, павышаных тэмператур і іншых негатыўных з'яў, якія яшчэ часам здараюцца на асобных прадпрыемствах. Таму ў рэспубліцы расце колькасць рабочых-надомнікаў. За мінулы год іх прыбавілася больш чым на паўтары тысячы, і сёння налічваецца амаль 17 000 чалавек.

Добрым прыкладам арганізацыі працы на даму можа служыць Гомельскае вытворчае аб'яднанне і Мінскі камбінат надомнай працы, дзе з 2 977 чалавек 2 435 працуюць непасрэдна ў сваіх кватэрах.

Тых, хто прыходзіць у камбінаты, абавязкова знаёмяць з прафесіямі і ўмовамі працы, калі патрэбна — праводзяць неабходнае навучанне, часта па месцы жыхарства. Усе яны могуць з'яўляцца членамі адпаведнай прафсаюзнай арганізацыі, якая шмат увагі ўдзяляе культурна-бытавому абслугоўванню і адпачынку надомнікаў. Рабочыя на камбінаце маюць магчымасць санаторна-курортнага лячэння. Іх дзеці забяспечваюцца месцамі ў дзіцячых яслях і садах, летнім адпачынкам у піянерскіх лагерах. Пры захворванні рабочых-надомнікаў ім аплачваецца бальнічны лісток па часовай непрацаздольнасці. Прафсаюзныя арганізацыі камбінатаў разам з адміністрацыяй арганізуюць вытворчыя і ўрачыстыя (з нагоды святаў) сходы, канцэрты, дэманстрацыі кінафільмаў, калектыўныя выезды ў зоны адпачынку, экскурсіі ў іншыя гарады, паездкі з мэтай абмену вопытам работы на падобныя прадпрыемствы.

За мінулы год прадпрыемствамі рэспублікі, якія выкарыстоўваюць надомную працу, выпушчана прадукцыі больш чым на 100 мільёнаў рублёў. Асартымент — самы разнастайны: вырабы ручнога вязання і ткацтва, пляценне карункаў, швейная прадукцыя, сувеніры, керамічны посуд — больш чым 100 назваў.

Трэба заўважыць яшчэ адну акалічнасць. Надомная праца адыгрывае вялікую ролю і ў захаванні народных мастацкіх промыслаў, якія перадаюцца майстрамі з пакалення ў пакаленне.

пішуць землякі

АГУЛЬНАЯ СПРАВА

Хачу расказаць вам пра тое, як у нашай краіне мільёны простых людзей змагаюцца за мір. Барацьба асабліва абвастралася пасля небяспечнай заявы прэзідэнта Рэйгана аб тым, што ядзерная вайна магчыма. Кампанія за ядзернае разбраенне вядзецца па ўсёй краіне. Аб гераічных дзеяннях жанчын лагера міру ў Грынем-Камон ведае сёння ўся планета. Яны прэтэставалі супраць размяшчэння новых ядзерных ракет на тэрыторыі Вялікабрытаніі, што дало б новы штуршок гонцы ўзбраенняў.

Мы таксама стараемся рабіць усё магчымае, каб пагроза атамнай вайны назаўсёды знікла з гарызонта чалавецтва. Наша мясцовае аддзяленне Камітэта за ядзернае разбраенне стараецца выкрываць прапагандысцкі падман заходніх сродкаў масавай інфармацыі аб вашай краіне і растлумачваць простым англійчанам сутнасць міралюбівай знешняй палітыкі Савецкага Саюза. На мой погляд, гэта работа вельмі важная, бо тут большасць людзей слаба інфармаваны аб рэальным становішчы ў свеце, поўнасцю знаходзяцца пад уплывам буржуазнай прапаганды. Першага красавіка ў горадзе Алдэрмэстоне праходзіў марш міру. Уздзельнічала ў ім шмат людзей, але далёка не ўсе з іх добра разумелі, адкуль сапраўды ідзе небяспека вайны. Многія ўпершыню даведаліся ад мяне некаторыя факты аб гісторыі Савецкага Саюза, аб тым, што там у міры і дружбе жывуць і памагаюць адзін аднаму дзесяткі самых розных народаў, аб мірных ініцыятывах ССРС і заяве Савецкага ўрада не прымяняць першымі ядзернай зброі.

Якім ЮР'ЕУ.

Англія.

ПРЫЕХАЦЬ НЕ ЗМАГУ

Добры дзень, дарагія сябры. Вырасла напісаць некалькі слоў пра сябе. Праўду гавораць, што жыццё жанчыны — у дзеях. Яны вырастаюць, самі становяцца дарослымі, пасля ў нас з'яўляюцца ўнукі. І ў мяне ўжо ёсць унук, якому патрэбны цяло і клопат бабулі. Таму і стараюся не падаць духам, хоць прычын для гэтага ў нашым «вольным» капіталістычным свеце дастаткова.

Я ўжо пісала вам, што пасля смерці мужа ў мяне ўвесь час здараюцца нейкія няшчасці і непрыемнасці. Працягваюцца яны і зараз. Вось, напрыклад, цяпер жахлівае становішча з жыллём. Тут яно пастаянна даражэе. У плачу за сваю кватэру каля сямідзесяці рублёў у месяц, калі перавесці на рублі. Нічога ў ёй няма асаблівага: звычайныя два пакоі, але знаходзіцца кватэра ў цэнтры горада, гэта зручна. І вось наш стары гаспадар прадаў гэты дом, а новы хоча атрымаць за гэтую кватэру ўжо каля дзевяноста рублёў у месяц. А калі ў цябе іх няма, дык выбірайся куды хочаш. Дзе ж я вазьму такія грошы? Нават не ведаю, як усё будзе далей. Тут, у Мілане, праблемы з жыллём вельмі вострыя. Багачы скупляюць дамы, але кватэр простым людзям не здаюць: хочучы за іх многа грошай. Таму і сёлета зноў не змагу прыехаць на Радзіму, хоць вельмі хочацца. Апошнім разам я суправаджала дзяцей у піянерскі лагер «Лясная казка». Гэта сапраўды было, як у казцы. З задавальненнем успамінаю ўсё да сёння. Але тады мне не ўдалося хоць бы на пару дзён заехаць да мамы. Яе я не бачыла ўжо многа гадоў.

Перадавайце паклон роднай беларускай зямлі. Я помню пра яе заўсёды.

Леанарда МАЛЕЕВА.

Італія.

У БЕЛАРУСІ РАСПРАЦАВАНА НОВАЯ СІСТЭМА БАРАЦЬБЫ СА СТАФІЛАКОКАВАЙ ІНФЕКЦЫЯЙ

ЛЮДЗЯМ НА ДАПАМОГУ

Гэты трывожны званок у Беларуска-навукова-даследчы інстытуце пералівання крыві прагучаў некалькі дзён назад: у дзіцячы хірургічны цэнтр паступіў васьмігадовы хлопчык з цяжкім запаленнем лёгкіх. Праведзеная лекавая тэрапія аблячэння не прынесла. Тэрмінова патрэбна была антыстафілакавая кроў, і яе хутка даставілі ў клініку. Вечарам маленькаму пацыенту стала лягчэй...

Стафілакакавую інфекцыю называюць «чумой 20-га стагоддзя». Заражэнне крыві, перытаніт, запаленне лёгкіх, абсцэсы — гэта няпоўны пералік яе «чорных спраў». Са з'яўленнем антыбіётыкаў каварны мікроб нібыта прысмірэў, але потым прыстасавалася да новых лекаў. Для барацьбы з ім трэба было адшукаць прынцыпова новае «проціддзе». Ім сталі антыстафілакакавыя прэпараты, якія атрымліваюцца не хімічным шляхам, а з дапамогай ахоўных [імуных] сіл чалавечага арганізма.

У Беларуска-навукова-даследчы інстытуце пералівання крыві, які займае цяпер адно з вядучых месцаў у краіне па развіццю донарства, абгрунтавалі ў кананілі прагрэсіўную сістэму работы з імунымі донарамі. На станцыі пералівання крыві, якая ўваходзіць у саптаў інстытута, створаны спецыяльныя брыгады — урач, медсястра і медрэгістратар. Яны прыязджаюць на прадпрыемствы, дзе ў час абедзеннага перапынку або паміж рабочымі зменамі робяць агляд донараў, а затым і імунізацыю.

Перавагі такога метаду відавочныя. Для абследавання і імунізацыі патрабуецца не менш чатырох дзён у год, якія раней даводзілася выкрэсліваць з працоўнага графіка донараў. Праімунізаваныя летась 1 400

мінскіх донараў не страцілі ні гадзіны рабочага часу. Узросшая колькасць добраахвотных донараў, асабліва на вытворчым аб'яднанні «Гарызонт», завада імя Арджанікідзе, электратэхнічным імя Казлова, мота-велазавадзе дазволіла павялічыць нарыхтоўку антыстафілакакавых прэпаратаў у тры разы. А з клінік Мінска і ўсёй рэспублікі ў «службу крыві» паступаюць усё новыя заказы і просьбы аб неадкладнай дапамозе. Вось толькі адзін прыклад. Пры перасадцы ныркі ў хворых часта развіваецца пнеўманія. У Беларуска-навуковым цэнтрах перасадкі ныркі пад кіраўніцтвам акадэміка АН БССР прафесара М. Саўчанкі паспрабавалі прымяніць у барацьбе з ёю імуныя прэпараты. Вынікі аказаліся выдатнымі: ні ў аднаго з шасцідзесяці хворых, якім была праведзена імунапрафілактыка, не развіліся пасля аперацыі ні запаленне лёгкіх, ні нагнаенне. І важна, што сёння любая клініка Мінска можа заказаць і атрымаць на станцыі пералівання крыві неабходныя для цяжкіх хворых антыстафілакакавыя «выратавальнікі»: кроў, эрытрацэнтную масу, плазму і гама-глобулін. НА ЗДЫМКАХ: стэрылізуемую фільтрацыю імунага гама-глобуліну праводзяць лабаранты Л. МАЙСЮК, Л. НАВАХРЭСТАВА і І. ШЭУЧЫК; у лабараторыі стандартных сываратак урач-лабарант М. ДВАРЭЦКАВА вызначае групу крыві па новай метадыцы, распрацаванай беларускімі вучонымі; кіраўнік вязноў брыгады рэспубліканскай станцыі пералівання крыві Л. ЛІЛЕНКА з групай донараў Мінскага вытворчага аб'яднання «Гарызонт» перад правядзеннем імунізацыі.

Фота У. МЯЖЭВІЧА.

МОЖНО ЛИ ВЫЧЕРКНУТЬ ИЗ ИСТОРИИ

КОПЕРНИКА ИЛИ ПАВЛОВА?

УМОЛЧАНИЕ — ТОЖЕ ЛОЖЬ

Можно ли представить всемирную историю науки без таких гигантов, как Ломоносов и Менделеев, Павлов и Циолковский, Улугбек и Коперник, Ибн Сина и Бируни?

Да, считает редакция ежегодника «Всемирный альманах и книга фактов», который публикуется в Нью-Йорке много лет подряд Ассоциацией газетных издателей вроде бы с просветительскими целями.

СЛЕДЫ ПОТРЯСАЮЩЕЙ «ЗАБЫВЧИВОСТИ» В «КНИГЕ ФАКТОВ»

Вот передо мной выпуск — 1983. Листаю раздел «Выдающиеся ученые прошлого» (стр. 380—381). Хотите верить, хотите проверьте: там не упомянут ни один (ни один!) представитель СССР или дореволюционной России. Но почему? Неужто в 976-страничном томе не нашлось места для моих соотечественников, увековечивших себя в истории культуры своим вкладом в естествознание и технику?

Допустим, этот двухстраничный список нельзя было удлинить ни на строку. Но там 120 фамилий. Неужели ни с одной из них не могла выдержать конкурс хоть единая кандидатура от моей страны? Присмотримся к «выдающимся ученым прошлого»: кто есть кто?

Вот Вассерман, в чью честь названа диагностическая реакция на сифилис. Но она принадлежит другому — Борде, французскому коллеге этого немецкого микробиолога. Не спорю, Вассерман внес свою лепту в прогресс здравоохранения. Но разве меньше заслуги Ильи Мечникова? Русский Мечников увенчан Нобелевской премией совместно с немцем Эрлихом. Но в «книге фактов» мы встречаем Эрлиха без Мечникова...

А нобелевский лауреат Иван Павлов, тоже там отсутствующий? Естествоиспытатель «исключительно выдающийся» (аттестация зарубежных специалистов), он был провозглашен вождем мировой физиологии на международном конгрессе 1935 года. «Павлов уже завоевал постоянное почетное место в пантеоне науки», — резюмировал общее мнение философ Гарри Уэллс (США). — С течением времени во всем мире признают, что он обладает значением, которое мы придаем Копернику, Дарвину» и т. д.

Кто из советских ученых наиболее популярен в США? «Иван Павлов», — отвечал компьютер фирмы ИБМ в Москве на американской национальной выставке 1959 года. Издатели альманаха вычеркнули Павлова из истории науки...

На обложке международного журнала «Хередити» («Наследственность») перечислены величайшие биологи всех времен. За Дарвином, Менделем, Морганом сразу же следует Николай Вавилов, советский генетик, растениевод, географ, который был, между прочим, членом Американского ботанического общества, а также многих академий, от Чехословацкой и Английской до Индийской и Аргентинской. В «книге фактов» есть и Дарвин, и Мендель, и Морган — это справедливо. Но справедливо ли, что там нет Вавилова?

ЗА ОБЪЕКТИВНОСТЬ ОЦЕНОК, ПРОТИВ ДЕЗИНФОРМАЦИИ

«Ломоносову по необъятности его интересов принадлежит одно из самых видных мест в истории культуры... Даже Леонардо да Винчи, Лейбниц, Франклин и Гете более специальны и узки», — считал Сергей Вавилов, президент АН СССР в 1945—1951 годах. «Такие гении весьма редки», — говорил о Михаиле Ломоносове его современник Леонард Эйлер. Эйлер есть в «книге фактов». Ломоносова нет...

В Бриджпортском университете (США) на Доску почета науки занесены корифеи естествознания: Евклид, Архимед, Коперник, Галилей, Ньютон, Лавуазье, Менделеев.

Последний — русский ученый XIX столетия. Он даровал человечеству эпохальное открытие — Периодическую систему химических элементов, которую штудируют в школах по «таблице Менделеева», которую перепечатывают вот уже столет все энциклопедии мира. В честь Дмитрия Менделеева физики США назвали синтезированный ими химический элемент. Благодарные потомки признательны Менделееву. Нью-Йоркские «просветители» его не признают.

Не существует для них и Николай Лобачевский, чья неевклидова геометрия перевернула привычные представления о пространстве, как некогда гелиоцентрическая система Николая Коперника. В «книге фактов» нет ни русского математика Лобачевского, ни польского астронома Коперника. Нет узбекского астронома и математика Улугбека. Нет Ибн Сины, Бируни, других среднеазиатских ученых, которыми вправе гордиться народы всей планеты.

«Отец космонавтики» Константин Циолковский и другие советские пионеры ракетной техники тоже оказались «персонами нон гра-та».

Не могу не приветствовать в альманахе Эдисона. Но разве меньше заслуг перед техникой имеет советский инженер Владимир Шухов, один из величайших изобретателей и конструкторов? Почему же его нет в «книге фактов»? Почему нет там советского ученого Владимира Вернадского, создавшего биогеохимию и новую науку о биосфере?

Таких вопросов у меня много: я назвал далеко не всех, кто мог бы выиграть состязание при самом строгом, но объективном подходе к кандидатурам. А подбор страдает явной однобокостью.

Попытки умалить вклад какого-либо народа в сокровищницу мировой культуры не имеют аналогий в СССР. Любкой убедится в этом, изучив, например, 30-томную БСЭ или ее конденсат — однотомный «Энциклопедический словарь», биографические серии издательства.

А вот мини-энциклопедия «Космонавтика», тоже советская. В ней есть приложение, чем-то похожее на раздел «Выдающиеся ученые прошлого» в нью-йоркском альманахе. Перед нами список почти 250 обозначений, принятых по инициативе СССР для образований на сфотографированной советскими автоматическими межпланетными станциями обратной стороне Луны.

Советские люди были вправе выдвигать любые предложения. Набор названий мог быть каким угодно, даже весьма однобоким. Но стал он всеобъемлющим, поистине интернационалистским. В нем 242 имени, из них половина принадлежит иностранцам. Американцы не исключение, их там 16: электротехник Томас Эдисон, физик Роберт Вуд, математик Норберт Винер, астроном Персиваль Ловелл и т. д. Географический диапазон глобален: от Польши и Венгрии до Югославии, от Италии до Швеции и Англии, от Греции до Индии и Китая, от Японии до США. Временной охват — от античности до наших дней.

Советские люди против дискриминации в любых областях, не исключая сферу международной информации. Замалчивание истины может обернуться ее искажением. Прав английский писатель Роберт Л. Стивенсон: «Самая грубая ложь выражается часто умолчанием».

Юрий БАРАНОВ.
(АПН).

◆ ГРУСТНАЯ СТАТИСТИКА

◆ ОБЩЕСТВО И ЕГО ЮНЫЕ ГРАЖДАНЕ

◆ НА ЧТО НЕ МОЖЕТ ОТВЕТИТЬ МЕДИЦИНА

ДЕТСТВО У ВСЕХ ТОЛЬКО ОДНО

В календарях всего мира 1 июня отмечено как Международный день защиты детей. Установленный в 1949 году по инициативе Международной демократической федерации женщин, этот день является напоминанием человечеству об ответственности всех людей на Земле за судьбу и воспитание подрастающего поколения.

— По статистике Детского фонда ООН, — рассказывает Инга ГРЕБЕШЕВА, начальник Главного управления лечебно-профилактической помощи детям и матерям Министерства здравоохранения СССР, — сегодня в мире каждый пятый ребенок страдает от недоедания. Будущих неграмотных — тех мальчиков и девочек, которые сейчас не учатся в школе, — 128 миллионов. 145 миллионов детей вынуждены наниматься на работу. Но самое страшное: ежедневно 40 тысяч малышей умирают от истощения и болезней. Причем уже сама «лотерея рождений» показывает всю глубину пропасти между тем, что есть, и тем, что могло бы быть. В правительственном докладе Англии сообщалось, например, что ребенок, родившийся в семье с низкими заработками, имеет вдвое больше шансов умереть в первый же месяц своей жизни, чем новорожденный из состоятельного круга общества.

Забота о детях — понятие многогранное, охватывающее широкий круг проблем: это и повышение материального благосостояния населения в целом, воспитание и обучение подрастающего поколения, охрана его здоровья и т. д. Естественно, что решать эти проблемы нужно, как у нас говорят, «всем миром», то есть мобилизуя силы всего общества.

— Каковы реальные итоги такой политики?

— Скажу о главном: в Советском Союзе нет социальных контрастов ни в интеллектуальном развитии, ни в уровне здоровья детей, живущих в семьях с разным материальным достатком. За счет чего это достигается?

В любой стране мира основные расходы на детей, кроме питания и одежды, связаны с врачами, дошкольными учреждениями, обучением в общеобразовательной школе, а затем в техникуме или в институте. Американский экономист Лоуренс Олсон подсчитал, например, что в США расходы на содержание, воспитание и учебу ребенка от рождения до 22-летнего возраста составляют свыше 200 тысяч долларов. В советских семьях такими подсчетами не занимаются: все эти услуги в СССР оплачивает государство.

— Как отметил президент Союза национальных европейских педиатрических обществ и ассоциаций профессор Линдквист, «СССР служит ярким примером всесторонней заботы общества о юных гражданах. Успехи советского здравоохранения, его профилактическая направленность и опыт по охране здоровья женщины-матери и ребенка постоянно вызывают интерес у медиков различных стран мира». Расскажите, пожалуйста, о развитии советской службы охраны материнства и детства.

— Начну с истории: до Октябрьской социалистической революции 1917 года во всей Российской империи насчитывалось всего 9 женских и детских консультаций, 560 мест в яслях на 15 миллионов детей дошкольного возраста. Из каждой тысячи родившихся детей 269 умирали на первом году жизни, почти половина не доживала до 5 лет. Этот уровень детской смертности был одним из самых высоких среди государств Европы.

Сегодня в СССР действует широкая государственная система охраны материнства и детства, охватывающая более 24 тысяч женских консультаций, детских поликлиник и амбулаторий. За здоровьем матери и ребенка постоянно следят педиатры и акушеры-гинекологи, число которых превышает 150 тысяч. Практическому здравоохранению оказывают помощь 26 научно-исследовательских институтов, сотни кафедр в медицинских учебных заведениях.

В результате такого развития медицинской службы детская смертность за годы Советской власти снизилась почти в десять раз. Значительно уменьшилась инфекционная заболеваемость, фактически ликвидированы такие опасные болезни, как дифтерия, полиомиелит.

— В последнее время уделяется большое внимание развитию и охране здоровья ребенка до его появления на свет. Как решается эта проблема советскими медиками?

— Здоровье будущего ребенка неотделимо от здоровья матери. Поэтому каждая будущая мать с первых недель беременности находится под наблюдением врачей ближайшей от ее дома женской консультации. Особое внимание мы уделяем женщинам, имеющим так называемые «факторы риска» — эндокринные нарушения, сердечно-сосудистые и другие заболевания, угрожающие вызвать преждевременные роды. Для таких женщин созданы специальные отделения в стационарах и профилакториях (учреждениях полусанаторного типа). Скажем, если женщина проходит курс лечения такого часто осложняющего, как токсикоз, риск гибели ее ребенка сокращается в восемь раз.

Кроме того, в стране действует широкая сеть медико-генетических консультаций, кабинетов пренатальной диагностики, где с помощью ультразвука, электрофизиологических и эндокринологических методов исследования можно выявить тончайшие особенности развития беременности, все отклонения ее от нормы и предупредить появление болезней еще до рождения ребенка, а также распознать на ранних стадиях большинство наследственных болезней, тем самым предупреждая рождение безнадежно больного ребенка. Это не только медицинская, но и громадная социальная проблема.

— Но вот мать с новорожденным вернулась домой...

— Не позже чем через три дня к ним (без вызова) придут врач и патронажная сестра. На протяжении только первого года жизни ребенок 13—14 раз осматривается врачами. На втором году жизни профилактические осмотры проводят раз в квартал, на третьем — дважды в год. В них обязательно участвуют не только участковые педиатры, но и отоларингологи, офтальмологи, логопеды, психоневрологи... В целом более 60 процентов приемов советские детские врачи проводят с профилактической целью.

Детство у всех только одно, и от нас, взрослых, зависит, каким оно будет у наших детей. Но мы, советские врачи, — говорит в заключение Инга Гребешева, — думаем не только о том, чтобы все дети рождались здоровыми, нормально росли и развивались. Без установления прочного мира, прекращения опасной гонки вооружений мы не можем быть уверены в их счастливом будущем. По справедливому утверждению Герберта Абрамса, вице-президента международной организации «Врачи за предотвращение ядерной войны», на ядерную войну в медицине нет ответа.

Беседу вела Елена ПЕРЧЕНКО.
(АПН).

Той чэрвень 1940 года добра памятае наша старэйшае пакаленне: у Маскве адбылася Першая дэкада беларускага мастацтва і літаратуры. Сярод іншых калектываў, што выехалі ў сталіцу, быў і Беларускі дзяржаўны тэатр оперы і балета, які паказаў свае першыя нацыянальныя спектаклі: оперы «Міхась Падгорны» Я. Цікоцкага, «Кветка шчасця» А. Туранкова, «У пушчах Палесся» А. Багатырова і балет «Салавей» М. Крошнера. Тэатральная грамадскасць і друк сталіцы высока ацанілі работу артыстаў. 18 чэрвеня 1940 года «Правда» пісала: «Можна без перабольшання сказаць, што беларускае мастацтва ў Маскве прадэманстравана з поўным поспехам, прадэманстравана трыумфальна, стала, важна». Тым жа летам за выдатныя дасягненні тэатр оперы і балета быў узнагароджаны ордэнам Леніна. Значнай групе артыстаў прысвоены ганаровыя званні. У тым ліку вядучай салістцы оперы Ларысе Аляксандраўскай — званне народнай артысткі СССР.

Так, гэта быў вялікі, доўгачаканы і заканамерны поспех, але шлях да яго не быў усыпаны кветкамі, а адзначаны настойлівай, самаадданай працай.

ПЕРАЕМНАСЦЬ ПАКАЛЕННЯЎ, ЗАХАВАННЕ ТРАДЫЦЫЙ

ВЯЛІКІ, ДЗЯРЖАЎНЫ...

У 1927 годзе са складу Першага тэатра ў Мінску вылучылася вялікая вакальна-хараграфічная група, якая стала выступаць самастойна. Праз некалькі год была ўтворана Беларуская студыя оперы і балета, на базе якой у 1933 годзе і заснавалі новы прафесійны музычны тэатр. Адрозненне паставы аб утварэнні пачалося будаўніцтва памяшкання для яго. Мінчу час, і на Троіцкай гары ўзнісся новы храм высокага мастацтва. Сёння велічны будынак тэатра оперы і балета стаў адным з сімвалаў беларускай сталіцы, такім, як строга сіметрычныя дамы-вежы на Прывакзальнай плошчы ці абеліск на плошчы Перамогі. Таму мінчане шчыра любяць свой тэатр, з радасцю наведваюць яго самі, з гонарам запрашаюць туды сваіх гасцей.

Чым жа так прываблівае ён, чаму стаў усенародным гонарам? Яшчэ на пачатку сваёй біяграфіі калектыву тэатра выпрацаваў для сябе творчае крэда, якое вызначалася тым, што гэта меўся быць тэатр самабытны, які ўвабраў у сябе ўсё лепшае, што назіралася ў народнае мастацтва. Таму ўжо ў першы нацыянальны балет — «Салавей» М. Крошнера, пастаўлены ў 1939 годзе балетмайстрам А. Ермалаевым паводле аднайменнай апавесці З. Бядулі, — стваральнікі спектакля арганічна ўплілі ў класічны танец народныя «Лявоніху», «Крыжачок», «Бульбу», «Мяцеліцу». Гарманічнае спалучэнне хараграфіі класічнай з танцавальным фальклорам спарадзіла новую форму сцэнічнага ўвасаблення, дзе найбольш поўна раскрылася нацыянальная самабытнасць беларускага народа. У спектаклі героі «размаўлялі» на сваёй «роднай мове». Тое ж самае ўласціва і балетам Я. Глебава «Мар», «Альпійская балада», «Курган», якія з'явіліся значна пазней, пасля вайны. Можна гаварыць і пра ярка выражаны нацыянальны характар беларускай оперы. Адзін з апошніх прыкладаў — нядаўняя пастаўка оперы Ю. Семанякі «Новая зямля», прысвечанай 100-годдзю з дня нараджэння Якуба Коласа. Але не засталіся па-за ўвагай тэатра і шэдэўры рускай, савецкай і замежнай музычнай культуры. Дарэчы, вялікае прафесійнае майстэрства калектыву дазволіла паставіць упершыню ў нашай краіне адну з самых складаных рускіх опер — «Арэстэю» С. Танеева.

Усё сваё жыццё прысвяцілі мастацтву, свайму тэатру такія таленавітыя майстры беларускай опернай і балетнай сцэны, як Л. Аляксандраўская, Р. Млодэк, М. Зювану, М. Дзянісаў, І. Балодін, С. Друкер, С. Дрэчын, А. Нікалаева, Т. Ніжнікава, Н. Давыдзенка, Н. Младзінская, Т. Шымко, Л. Галушкіна і многія іншыя. І ў радасці, і ў горы яны былі разам з тымі, каму без астатку аддалі свой талент і працу, — разам са сваім народам.

...1944 год. Мінск ляжыць у руінах пасля фашысцкага нашэсця. Але артысты тэатра спяшаюцца хутчэй туды, дадому. Яны вераць: змучанаму, але нязломленаму народу, зараз, як ніколі, патрэбна іх праца, бо ёсць у сапраўднага мастацтва адна цудоўная якасць: лячыць знявачаныя душы людскія. Таму ўжо восенню таго памятнага ўсім года вызвалення мінчанам была паказана прэм'ера — новая опера Я. Цікоцкага «Алеся», якая моваю музыкі расказвала пра мужнасць і гераізм беларускага народа ў Вялікай Айчыннай вайне.

Беларускае, як і ўсё савецкае, мастацтва носіць народны, класавы характар. Яно ніколі не было элітарным, нават такія традыцыйна складаныя яго віды, як опера і балет. Але разам з тым яго ніколі нельга было папракнуць у прымітывізм, спрошчаныя формы і зместу. Мы з упэўненасцю можам сказаць, што наша мастацтва заўсёды мералася і будзе мерацца без сцідак, па самых высокіх сусветных запатрабаваннях. А тое, што яно жывіцца душою народнаю, любоўю і павагай, надае яму новыя сілы і магчымасці для далейшага росквіту.

Сёння мы бачым немалыя здабыткі беларускай оперы і балета як на ўсесаюзнай, так і на міжнароднай сцэне. Яго артыстам апладзіравалі гледачы Балгарыі, Польшчы, ГДР, Чэхаславакіі, Венгрыі, Румыніі, Югаславіі, ЗША, Англіі, Францыі, Канады, Фінляндыі, Судана. Таленавітыя спевакі беларускай оперы стажыруюцца на сусветна вядомай сцэне Ла Скала. Між іншым з некаторымі з іх ужо добра знаёмы нашы суайчыннікі. Творчыя кантакты беларускага тэатра не абмяжоўваюцца толькі гастролямі. Апошнім часам усё шырэй практыкуюцца сумесныя пастаўкі спектакляў. Існуе даўняя сувязь паміж мінскім тэатрам і нацыянальнай операй у Вроцлаве. Наладжваюцца кантакты з Фінскай нацыянальнай операй. Пачаткам творчага супрацоўніцтва паслужыла пастаўка там балета «Спартак» у рэдакцыі беларускага тэатра.

Шлях даўжынёю ў паўстагоддзя... Многа гэта ці мала? Калі меркаваць па гадах і ў суадносінах з тым часам, на працягу якога існуе сусветнае мастацтва, то гэта зусім мала. А калі паглядзець, што ж на адным канцы гэтага шляху і што на другім, то мы ўбачым, як многа ўсё-такі пройдзена, які велізарны якасны крок наперад зрабіла савецкая беларуская музычная культура! Нашы чытачы, мабыць, не ведаюць, што Ларыса Аляксандраўская, народная артыстка Савецкага Саюза, у свой час галоўнай рэжысёр тэатра оперы і балета, гонар не толькі Беларусі, але і ўсёй краіны, на пачатку свайго самастойнага жыцця была чырвонаармейцам-бараншчыкам. Шлях, пройдзены Беларускім акадэмічным ордэна Леніна Вялікім тэатрам оперы і балета, можна параўнаць з жыццёвым шляхам адной з самых яркіх яго зорак!

Галіна УЛІЦЕНАК.

ВЫ ХАЦЕЛІ СУСТРЭЦА

Сіла сонечных промняў

На сцэне, дзе пасля кожнага прамоўцы становілася ўсё больш і больш кветак, прымаючы віншаванні, стаяла худзенькая, усхваляваная жанчына, шчаслівая ад увагі і добразычлівасці людзей. Яна так па-маладому ўсміхалася, што ў той момант зусім няцяжка было ўгадаць у ёй прыгожую, з доўгімі косамі дзяўчыну, якой Ніна Ватацы амаль 50 гадоў назад прыйшла на работу ў Дзяржаўную бібліятэку БССР імя Леніна.

— Столькі ўсяго добрага пачула пра сябе, нават няёмка, — скажа яна назаўтра. — Як многа яшчэ хочацца і трэба зрабіць.

Але і таму, што зроблена, можна толькі пазаздросціць. Ніне Ватацы — адной з першых у рэспубліцы было прысвоена званне заслужанага дзеяча культуры БССР. Яна буйны спецыяліст у галіне беларускай савецкай бібліяграфіі і ўжо доўгія гады з'яўляецца галоўным бібліяграфам Ленінскай бібліятэкі. У тым, што сёння беларускую літаратуру ведаюць ва ўсім свеце, немалая заслуга і Н. Ватацы. Яна склала бібліяграфіі: «Мастацкая літаратура Савецкай Беларусі», «Беларускае савецкае літаратуразнаўства і крытыка», «Беларуская савецкая драматургія», бібліяграфічныя даведнікі і памяткі пра творчасць многіх беларускіх пісьмнікаў. Запытанні на кнігі Ніны Ватацы паступаюць з буйнейшых бібліятэк ЗША, Францыі, Англіі, іншых капіталістычных і сацыялістычных краін.

На 75-гадовы юбілей Ніны

Ватацы сабраліся калегі, прыйшлі прадстаўнікі ад Саюза пісьмнікаў БССР, Беларускай Савецкай Энцыклапедыі, музеяў Янкі Купалы і Максіма Багдановіча, інстытута культуры, Кніжнай палаты, многія з тых, каму яна дапамагала і дапамагае ў рабоце. Ёсць і яе заслуга ў тым, што ў некалькі атрымалася цікавая дысертацыя, напісана навукова-даследчай праца, створаны музей, знойдзены невядомы да гэтага часу дакумент. Яе кансультацыі, надзвычайна эрудыцыя, энцыклапедычныя веды патрэбны і пісьменніку, і вучонаму, і журналісту, і студэнту. Тысячы і тысячы людзей удзячны ёй за парады і дабрауту.

Успамінаю і сваю першую сустрэчу з Нінай Барысаўнай. Я тады пісала працу пра старэйшую беларускую паэтку Канстанцыю Буйло. Патрэбна была даведка, за якой мне паралі зварнуцца да галоўнага бібліяграфа. Яна выйшла да мяне са свайго пакоя, уважліва выслухала, і я адразу ж адчула яе надзвычайную зацікаўленасць маім пытаннем. Гэта цяпер я ведаю, што такія адносіны да людзей, нават зусім незнаёмых, — у характары Ніны Барысаўны. Так жа ўтульна каля яе адчувае сябе кожны.

— Без пастаяннага жадання дапамагачь людзям няма чаго рабіць у бібліятэцы. Калі адносіны да працы фармальныя — гэта трагедыя або недарэчнасць. Бібліятэкар або бібліяграф — гэта выхавальца, без педагогічнай жылкі нельга. Нам

трэба зразумець самую сутнасць пытання, з якім да нас звяртаюцца. Для чаго патрэбны матэрыял — для артыкула, кнігі, дысертацыі, даклада. Ну і, зразумела, сам работнік нашага профілю павінен многа ведаць і абавязкова любіць кнігу.

Калі Ніна Барысаўна скончыла гэты маналог, я напрасіла яе расказаць пра сябе, а слухаючы яе, увесь час думала: як няпроста ўсё ў гэтым жыцці. Гора і радасці, страты і здабыткі. Няма толькі аб'якаваці.

— А пачыналася для мяне жыццё надзвычай трагічна, — успамінае мінулае Ніна Барысаўна. — У дзяцінстве я моцна хварэла. Аднойчы пачула, як урачы, развёўшы рукамі, сказалі, што яны бяспільныя. Уся мая істота запярэчыла гэтаму прысуду, і я заявіла сваёй маці, што паміраць не збіраюся. Мама з велізарным цяпленнем і ўпартасцю выходзіла мяне доўгія гады. А яшчэ яна моцна верыла ў сілу сонечных промняў, якія і, сапраўды, мусіць, адыгралі не апошнюю ролю ў тым, што я ўсё ж такі ўстала на ногі.

Нарадзілася Ніна Ватацы ў горадзе Вендані (цяпер Латвійская ССР), але бацька быў беларусам, і ў 1925 годзе сям'я пераехала ў Мінск.

— Бацька быў чалавекам адукаваным. Добра ведаў беларускую гісторыю, літаратуру. Да яго я і звярнулася за парадамі, з чаго мне пачаць знаёмства з беларускай літаратурай. Ён параіў прачытаць «Новую зямлю» і «Сымона-музыку» Коласа. Я

МОЎНАЯ СІТУАЦЫЯ ў СССР

У РАЎНАПРАЎНЫМ САЮЗЕ

ДАСЯГНЕННІ нашай краіны за гады Савецкай улады з'яўляюцца пераконаўным сведчаннем таго, што сацыялізм забяспечыў нябачныя ў гісторыі тэмпы прагрэсу ўсіх бакоў жыцця грамадства. Сацыялізм адкрыў працоўным шырокі доступ да ведаў, багаццяў духоўнай культуры. У дэвалюцыйнай Расіі больш чым тры чвэрці дарослага насельніцтва было непісьменным. Зараз у нашай краіне ўсімі відамі навучання ахоплены звыш 93-х мільянаў чалавек. Сацыялізм стварыў шырокія магчымасці для развіцця навукі, паставіў яе на службу народу. Пасля Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі на аснове ленінскай нацыянальнай палітыкі была распрацавана і ажыццяўлялася грандыёзная праграма культурнай рэвалюцыі, неад'емнай часткай якой з'яўлялася моўнае будаўніцтва ў многанацыянальнай краіне. Адкрыліся шы-

рокія магчымасці для ўсебаковага развіцця літаратурных моў народаў Савецкай краіны. Нацыянальныя мовы за параўнальна кароткі гістарычны тэрмін прайшлі ў сваім развіцці шлях, для пераадолення якога мовам многіх развітых краін свету спатрэбілася не адно стагоддзе. Калі гаварыць аб мовах народаў СССР, то ў першую чаргу неабходна закрануць колькасны бок пытання. Колькі народаў насяляе нашу краіну? На колькі мовах гавораць народы СССР? Адказаць на гэтыя пытанні, здаецца, даволі проста. Аднак гэта не зусім так. Для пачатку возьмем пытанне некалькі шырэй, кінем беглы погляд на моўную карту зямнога шара. У Атласе народаў свету, над якім доўгі час працавалі вучоныя Інстытута этнаграфіі АН СССР, агульная колькасць народаў, што насяляюць зямны шар, складае 1 600. У іншых крыніцах, у тым ліку

ў Вялікай Савецкай Энцыклапедыі, адзначаецца прыблізна лічба — каля дзвюх тысяч. Што ж датычыцца моў, на якіх размаўляюць народы свету, то тут яшчэ большыя разыходжанні ў лічбах — ад 2 500 да 5 600.

Аднак ДНОСНА колькасці моў у народаў СССР да нядаўняга часу ў навуковай дэдачнай літаратуры можна было сустрэць самыя розныя звесткі: каля 100, звыш 100, каля 120, 130, каля 200. Здавалася б, пытанне можна вырашыць такім чынам: колькі народаў у Саюзе, столькі і моў. Аднак пытанне гэтае значна ўскладняецца, калі прыняць пад увагу, што ў адным выпадку два або некалькі народаў гавораць на адной мове (кабардзінцы і чэркесы — на адной кабардзіна-чэркескай мове, карачаеўцы і балкарцы — на карачаева-балкарскай), а ў другім выпадку ў аднаго народа паралельна развіваюцца дзве літа-

пастухалася, а потым стала чытаць далей і болей. Мне ўсё было цікава, і я вельмі хацела вучыцца.

Самастойна падрыхтаваўшыся і здаўшы экзамен за сярэдняю школу, Ніна Ватацы паступіла на літаратурна-лінгвістычнае аддзяленне Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. З удзячнасцю ўспамінае яна сваіх выкладчыкаў — гісторыка Уладзіміра Пічэту, літаратуразнаўцаў Аляксандра Вазнясенскага і Івана Замоціна, Яўгена Барычэўскага і Міхаіла Пятуховіча, якія навучылі яе любіць і разумець кнігу, самастойна думаць і выказаць думкі.

Ужо ў 1932 годзе, працуючы ў бібліятэцы пасля заканчэння ўніверсітэта, Ніна Ватацы агублікавала першы артыкул.

— Мне радасна жылося і працавала. Вакол мяне былі цікавыя людзі. З Пятром Глебам і Максімам Лужаніным я вучылася ва ўніверсітэце. Неаднойчы сустракалася з Янкам Купалам, але ў афіцыйнай абстаноўцы. Памятаю, як на ўлюбелі Якуба Коласа ён пачаў гаварыць прамову, потым спыніўся, з вачэй ад хвалявання пырнулі слёзы, і ён сказаў, махнуўшы рукою: «Лепш я табе верш прачытаю». І пачаў чытаць верш, прысвечаны Якубу Коласу. А з Якубам Коласам сустракалася амаль штодня. Я хадзіла праз парк ва ўніверсітэт, а пісьменнік звычайна крочыў мне насустрач. Колас не ведаў, хто я, але паколькі мы бачыліся так часта, браўся за свой чорны капялюш, прыўзімаў яго, вітаючыся са мной.

Вялікая Айчынная вайна была горам, цяжкім выпрабаваннем для ўсяго нашага народа. І ці засталася хоць адна сям'я, якую б яна не апаліла? Так і не загінула рана ў душы Ніны Барысаўны. Пайшоў на фронт і загінуў смерцю героя муж, бяспачна дарагі ёй чалавек. Сама ж Ніна Барысаўна ў час вайны працавала начальнікам бібліятэкі эвакуацыйнага шпіталю ў горадзе Мелеке.

— Начальнік бібліятэкі, мусіць, занадта гучна, таму што я была адзіным супрацоўнікам у гэтай бібліятэцы, — на твары маёй субяседніцы, калі яна расказвае пра сябе, увесць час з'яўляецца трохі сарамлівая, вельмі абаяльная ўсмішка. Раніцай

я ішла па палатах, расказвала раненым зводку Савінфармбюро, потым разнісіла і мяняла кнігі. Атрымлівала па пошце грошы і пасылкі для раненых, вечарам пісала пісьмы дадому за тых, хто сам не мог гэтага рабіць, чытала ім кнігі. А ноччу разам з іншымі работнікамі шпіталю прымала раненых. Спалі ўрыўкамі, пакуль не прыбыла новая партыя звычайных на вайне людзей...

А потым на Ніну Ватацы прыйшоў запытанне з Мінска. Горад быў вызвалены ад фашыстаў, будаваліся дамы, аднаўляліся заводы, фабрыкі, установы культуры. Вядомы беларускі савецкі бібліятэказнавец і бібліограф Іосіф Сіманоўскі, які ў той час быў дырэктарам Ленінскай бібліятэкі, збіраў старыя кадры.

— Амаль усе нашы кнігі фашысты знішчылі або вывезлі. Пасля вайны частку іх знайшлі ў Германіі і вярнулі нам. Спісваліся мы з многімі бібліятэкамі Савецкага Саюза. Яны прысылалі нам са сваіх фондаў беларускія выданні.

Адным словам, аднаўленчая работа працягвалася да 1952 года, і толькі тады Ніна Ватацы занялася літаратуразнаўствам і бібліяграфіяй. Апошняй яе зацікавіў І. Сіманоўскі, які гарачае захапленне гэтай навукай здолёў перадаць і сваёй вучанцы.

— Бібліяграфія падштурхнула мяне і к Багдановічу, бо яна наогул дае штуршок да даследавання, прымушае думаць, шукаць, супастаўляць.

Сёння Ніна Ватацы вядома як адзін з самых дасведчаных, сур'ёзных даследчыкаў жыцця і творчасці Максіма Багдановіча. Гэтай працы аддадзена амаль 25 гадоў. Напісаны бібліяграфічны даведнік «Максім Багдановіч», складзены зборнік успамінаў і біяграфічных матэрыялаў «Шлях паэта», выдадзена праца «Максім Багдановіч. Паказальнік твораў, аўтографіў і крытычнай літаратуры», брашура «Песня Максіма», якая выйшла ў «Бібліятэцы «Голасу Радзімы», апублікавана шмат неацэнных матэрыялаў.

Калі было прынята рашэнне аб адкрыцці ў Мінску музея Максіма Багдановіча, Ніна Ватацы пачала актыўна ўдзельнічаць у яго стварэнні. Яна самы дасведчаны, кампетэнтны кансультант. Усе сабраныя ёю матэрыялы дас-

ледчыца падарыла музею.

— Я вельмі люблю вершы Багдановіча. Заўсёды цікавіла мяне і асоба паэта. У яго такі трагічны лёс і такая светлая, аптымістычная пазізія. Калі пачынала свае даследаванні, пра Максіма Багдановіча не вельмі многа было звестак, творчасць яго таксама яшчэ недастаткова вывучана. Мне здавалася, я ведаю, што і дзе шукаць. І гэта пачуццё вывела мяне на правільны шлях. Я ўзяла першыя двухтомнік паэта, выдадзены Інбелкультам у 1927—1928 гадах, вельмі ўважліва вывучыла самыя творы і каментарый да іх. А каментарый, трэба сказаць, быў поўны, багаты. Зразумела, што многае друкавалася з копіяй, а не з рукапісаў. Значыць, павінны быць не дзе і арыгіналы. Я знаходзіла іх у розных газетах, архівах. Так, у маскоўскім Архіве літаратуры і мастацтва мяне пашчасціла знайсці пісьмо Максіма Багдановіча да Валерыя Брусава. Пазнаёмілася я і са сваякамі паэта, якія жылі ў Горкім і вельмі дапамаглі мне ў маіх пошуках.

Часам мне здаецца, што я дзень за днём прайшла з паэтам яго жыццёвыя шляхі. Ён быў надзвычайна добрым, таварыскім, адкрытым. «З ім не было весела, — гаварыў пра Багдановіча яго таварыш, яраслаўскі паэт, — але з ім заўсёды было вельмі цёпла».

На маё пытанне, ці звязана яе цяперашняя работа з Багдановічам, Ніна Барысаўна толькі ўсміхнулася. І я зразумела: пакуль што рана гаварыць аб новых адкрыццях, але прыйдзе час, і мы абавязкова даведаемся штосьці яшчэ пра любімага паэта.

Працаздольнасці Ніны Ватацы нельга не адзіўляцца. У друку знаходзіцца ўказальнік пра Якуба Коласа. Разам з іншымі супрацоўнікамі бібліятэкі яна рыхтуе на рускай мове кнігу, дзе будзе даведнік пра кожнага беларускага пісьменніка.

Усе, хто выступаў на 75-годдзі Ніны Ватацы, падкрэслівалі, што гэта не толькі дата асабістага жыцця. Гэта грамадская падзея. Яна сама, яе творчае жыццё не ў мінулым. Кожны дзень напоўнены цікавымі, патрэбнымі людзямі справамі. Ніна Ватацы ўся ў рабоце.

Дзіяна ЧАРКАВА.

прэм'еры, выстаўкі, сустрэчы

НОВАЯ РАБОТА КУПАЛАУЦАУ

Калектыў тэатра імя Янкі Купалы парадаваў аматараў мастацтва чарговай прэм'ерай. Пастаўлены спектакль па п'есе лаўрэата прэміі Ленінскага камсамола Беларусі Аляксея Дударова «Парог». На сцэне вядзецца гаворка аб адказнасці чалавека за свой лёс, аб неабходнасці жыць па высокім рахунку сумлення.

Рэжысёр-пастаноўшчык спектакля — заслужаны дзеяч мастацтваў БССР В. Раеўскі. Сцэнаграфія — заслужанага дзеяча мастацтваў рэспублікі Б. Герлавана, музыку напісаў заслужаны дзеяч мастацтваў БССР С. Картэс.

«Парог» А. Дударова — твор, які карыстаецца вялікай папулярнасцю ў тэатральных калектывах краіны. Спектакль па гэтай п'есе пастаўлены ў Маскве, Севастопалі, Вільнюсе, Віцебску, Брэсце і іншых гарадах.

СУСТРЭЧА З НАРОДНАЙ ПЕСНЯЙ

У Мінскай гарадской бібліятэцы імя Янкі Купалы замежныя студэнты, якія навучаюцца ў беларускай сталіцы, змагі далучыцца да чароўнага, непаўторнага свету беларускай народнай песні. Перад студэнтамі выступіў фальклорны ансамбль «Валачобнікі» Мінскага інстытута культуры пад кіраваннем заслужанага работніка культуры БССР В. Дробыша і ансамбль «Траістыя музыкі», які створаны вядомым музыкан-

там — рэстаўратарам старадаўняй беларускай музычных інструментаў У. Пузынем.

КАНЦЭРТ ФІНСКАГА АКАРДЭАНІСТА

У Беларускай дзяржаўнай філармоніі адбыўся канцэрт фінскага акардэаніста Вейка Ахвенанена. Музыкант упершыню выступіў у Мінску. Слухачам была прадстаўлена праграма, у якую ўвайшлі творы італьянскіх кампазітараў розных эпох — Скарлаці, Расіні, Фрасіні; арванная музыка І. С. Баха, «Ідылія» фінскага кампазітара Меларціна. У другім аддзяленні прагучалі творы іспанскіх кампазітараў. З арыгінальных баянных опусаў савецкіх кампазітараў былі выкананы Другая саната Залатарова, «Ферапонтаў манастыр» і «Рускі танец» Шэндарава.

Госць, у якога за плячамі саракагадовая выкананая практыка і дваццацігадовая гастрольная, выступіў не толькі як сур'ёзны музыкант, але і як кампазітар. У канцэрте прагучалі яго ўласныя творы.

ВЫПУСКЦІ «МЕЛОДИЯ»

Каля трохсот новых пласцінак і альбомаў выпусціць у другім квартале Усесаюзная фірма грампласцінак «Мелодія». Сярод іх пласцінка з серыі «Беларуская музыка» — «Спявае этнаграфічны ансамбль вёскі Ананчыцы Салігорскага раёна Мінскай вобласці». Запісаны народныя песні «Сонца», «Шырокая паляначка — добра жыта жаць», «Ішла купалка па вуліцы» і іншыя.

У Мінску праходзяць гастролі віцебскага тэатра імя Якуба Коласа. Сярод назваў, што стаяць на яго афішы, і адна з апошніх работ калектыву — спектакль па п'есе Я. Шабана «Востраў Алёны». НА ЗДЫМКУ: сцэна са спектакля. У ролях народныя артысты БССР Г. МАРКІНА і А. ТРУС, заслужаны артыст БССР Т. КОКШТЫС.

Фота М. ШМЕРЛІНГА.

ратурныя мовы (у мурды — эрзя і мокша-мардоўскія мовы, у марыйцаў — усходняя і гоналугавая, у асецін літаратура вылучаецца на двух дыялектах — іронскім і дзігорскім). Думкі спецыялістаў часта разыходзяцца і пры вызначэнні колькасці народаў СССР. У нашай краіне, як вядома, некаторыя нацыянальныя групы — прадстаўнікі зарубешных нацый. Не зусім высветлена і пытанне, што называць мовай, а што дыялектам. Вельмі часта вучоныя яго вырашаюць па-рознаму. Так, невялікія мовы ў Дагестане асобныя даследчыкі лічаць дыялектамі. Некаторыя іранскія мовы народаў Паміра разглядаюць як групы дыялектаў. Нагледзячы на існуючыя цяжкасці, колькасць моў народаў СССР вызначаюць у межах 128—132.

ЯК ЖА «ўжываюцца» гэтыя мовы паміж сабой у межах многанациянальнай дзяржавы, якія з іх з'яўляюцца галоўнымі, а якія другараднымі? Для сацыялістычнага грамадства ўсе мовы аднолькава каштоўныя, неабходныя. У СССР няма моў патрэбных і непатрэбных, важных і другарадных. Кожная нясе большую ці меншую ношу функцыянальных нагрузак, служыць сродкам

зносін паміж людзьмі ў вуснай ці пісьмовай форме. На 67 мовах народаў СССР у краіне вядзецца радыёвяшчанне, на 52 — друкуюцца школьныя падручнікі, на 42 паказваюць свае спектаклі тэатры. У СССР няма дзяржаўнай мовы. Дзяржаўная — гэта мова, якая афіцыйна аб'яўляецца ўладай абавязковай для ўсіх сфер грамадства. У Савецкай краіне ўсе мовы маюць роўныя правы. У некалькі асаблівым становішчы знаходзіцца руская, якая была добраахвотна абрана народамі ў якасці мовы міжнацыянальных зносін. У. І. Ленін, адзначаючы неабходнасць раўнапраўнага развіцця нацыянальных моў у сацыялістычным грамадстве, пісаў, што ў выніку эканамічных зносін узнікае неабходнасць «нацыянальнасцям, якія жывуць у адной дзяржаве (пакуль яны захоўваюць жыццё разам), вывучаць мову большасці». Родная мова большасці насельніцтва краіны — руская. Даньня апошняга перапісу насельніцтва СССР 1979 года паказваюць, што з 262,1 мільёна чалавек у СССР 137,4 мільёна складоў рускія (52,4 працэнта). Акрамя таго, 16,3 мільёна чалавек (13 працэнтаў нярусскіх) лічаць рускую мову роднай. Па перапісу 1979 года, 61,3 мільёна нярусскіх заявілі,

што свабодна валодаюць рускай мовай.

МОЖНА назваць цэлы шэраг іншых аб'ектыўных прадпачылак, якія саздзейнічалі пераўтварэнне рускай мовы ў мову міжнацыянальных зносін. Гэта рост аўтарытэта рускай мовы на міжнароднай арэне, распаўсюджанне яе сярод народаў Расійскай імперыі ўжо ў дакастрычніцкі перыяд, блізкасць да беларускай і ўкраінскай моў і г. д. Такім чынам, у выніку з'яўлення мовы міжнацыянальных зносін складаецца двухмоўе — характэрная рыса нацый і народнасцей развітога сацыялізму. Двухмоўе на аснове свабоднага валодання мовай міжнацыянальных зносін і нацыянальна-роднай мовай — асноўны, вядучы тып двухмоўя ў СССР. Чынгіз Айтматаў дзве мовы — міжнацыянальную і нацыянальную — параўноўвае са сваімі дзвюма рукамі, настолькі кожная з іх неабходная і неадменная. Гарманічнае двухмоўе — ідэал сацыялістычнага грамадства. Па меры пашырэння зносін народаў у сацыялістычным грамадстве адбываецца і якаснае абнаўленне моў і культур. Двухмоўе робіць родную мову багацейшай і дае магчымасць выкарыстаць поўнасцю дасягненні іншых народаў у куль-

турным і эканамічным жыцці. У сваю чаргу мова, якая выконвае ролю мовы міжнацыянальных зносін, адчувае пэўны ўплыў з боку іншых культур і моў. Найбольш працэсы такога ўзаемадзеяння праяўляюцца ў слоўніковым саставе моў народаў СССР, дзе за апошнія гады значна павялічылася колькасць запазычаных слоў. А гэта — сведчанне жывучасці мовы, яе імкнення да развіцця і абнаўлення, сведчанне яе багацця. Пацвярджэннем гэтага з'яўляецца тое, што ў наш час вядомыя мовы, якія больш чым на тры чвэрці складаюцца з запазычаных лексікі. Да іх належаць англійская, карэйская і многія іншыя. У сучаснай японскай мове запазычаныя словы толькі з кітайскай складаюць 47,5 працэнта яе лексікі. Такім чынам, вылучэнне рускай мовы ў якасці сродку міжнацыянальных зносін не толькі не парушыла правы нацыянальных моў народаў СССР, а і забяспечыла небывалы росквіт культуры і моў.

ВЫДАТНЫМ дасягненнем нацыянальнай палітыкі сацыялізму ў нашай краіне з'явілася стварэнне пісьменнасці для многіх нацый і народнасцей, якія раней не мелі яе. У царскай Расіі дзесяцікі народаў былі пазбаўлены

ўмоў для стварэння і ўдасканалення сваёй пісьменнасці. У 1913 годзе ў Расіі кнігі былі выдадзены на 46-ці мовах: на 19—народаў Расіі і на 27 замежных. Нацыі і народнасці СССР, як вышэй адзначалася, гавораць прыкладна на 130 мовах: кнігі ж за гады Савецкай улады выдаваліся ўсяго на 89. Чатыры дзесяткі моў народнасцей СССР ніколі не мелі сваёй пісьменнасці. Неабходнасці ў яе стварэнні не ўзнікала, паколькі ў сярэднім колькасць многіх гэтых народнасцей не перавышала 2—3 тысячы чалавек. Пісьменнасці былі створаны для больш чым сарака народаў, сярод якіх нагайцы, таты, ніўхі, адгейцы і інш. Агульная колькасць моў народаў СССР, на якіх выдаецца ў наш час літаратура, паводле меркаванняў даследчыкаў, вагаецца ад 70 да 76; буквары выдадзены на 90 мовах.

За гады сацыялістычнага будаўніцтва ў Савецкай краіне склалася новая гістарычная супольнасць — савецкі народ. Характэрнай рысай гэтай супольнасці з'яўляецца ўмацаванне нацыянальна-рускага двухмоўя, адсутнасць нацыянальна-моўнага антаганізму, гарманічнае суіснаванне рускай і нацыянальных моў.

Сяргей БЕРДНІК.

КАФЛЯ З ФЕАДАЛЬНЫХ СЯДЗІБАУ

Адным з самых распаўсюджаных матэрыялаў пры раскопках сярэднявечных паселішчаў з'яўляецца кафля. Да нядаўняга часу амаль усе даследаванні, прысвечаныя ёй, былі звязаны з археалагічнымі работамі ў гарадах. Між тым, з дакументаў XVI—XVIII стагоддзяў вядома, што печкі з кафлі часта сустракаліся ў дамах феадальных двароў і фальваркаў.

У 1981—1982 гадах праводзіліся раскопкі каля вёсак Навасёлкі і Росцевічы на Гродзеншчыне. Сярод усяго археалагічнага матэрыялу значнае месца займаюць кафлі. Яны сустракаюцца як гладкія, так і рэльефныя. У арыяменце пласцін пераважаюць раслінныя матывы. Зрэдку трапляюцца ўзоры з геральдычнымі элементамі. Датуюцца яны XVII стагоддзем.

Дарэчы, матэрыял, атрыманы пры раскопках паселішчаў, дазволіў устанавіць, каму належалі тыя сядзібы. Быў выяўлены развал печкі, кафля на якой у некаторых месцах захавалася цалкам. У цэнтры асобных пласцін знаходзіцца герб — меч з двума паўмесяцамі, унізе — надпіс «Арно 1603», а зверху — тры лацінскія літары А, К, В. Удалося высветліць, што гэты герб («Булат») належаў Булгарыным, чый

род быў татарскага паходжання. Цікава адзначыць, што кафлі з гербам «Булат» сустракаюцца на абодвух паселішчах — росцевіцкім і напасёлкаўскім. Адсюль вывад: абедзве сядзібы мелі аднаго ўладальніка. Такім чынам, знойдзены на Гродзеншчыне кафлі з'яўляюцца не толькі сведкамі матэрыяльнай і духоўнай культуры беларусаў, але і важнай гістарычнай крыніцай. Іх вывучэнне дапамагло вучоным удакладніць час існавання паселішчаў, зрабіць пэўныя вывады аб іх жыхарах.

В. ШАБЛЮК.

НА ЗДЫМКУ: гербавая кафля, 1603 год. Паселішча ля вёскі Росцевічы Зэльвенскага раёна.

Фота аўтара.

НА ЗАСЛАЎСКІМ ВАДАСХОВІШЧЫ

Яшчэ раніца, а тэрмометр паказвае дваццаць градусаў. Удзень жа — спякота, так і шукаеш, куды б схавцца ад гарачыні. І так амаль што ўвесь май. Ды і чэрвень, калі верыць сіноптыкам, будзе не менш цёплы. Таму сёлета, як ніколі рана, усе прыгарадныя зоны адпачынку прынялі мінчан. Але найбольш гараджан у выхадныя дні можна сустрэць ля вадасховішчаў. Сярод іх выдзяляюцца Заслаўскае, самае вялікае штучнае вадасховішча Беларусі, якое мае плошчу больш за трыццаць квадратных кіламетраў.

Уздоўж усяго берага раскінуліся добраўпарадкаваныя пляжы. Тут можна ўзяць напрокат неабходныя для адпачынку рэчы — матрацы, лодкі, падсілкавацца ў рэстаране «Заслаўе», выпіць квасу, іншых напіткаў, з'есці марожанае. Цікавае падарожжа чакае адпачываючых на цеплахадзе «Вілія». Аматыры маюць магчымасць праводзіць трэнерыю і арганізоўваць спаборніцтвы па водных відах спорту. НА ЗДЫМКАХ: цеплаход «Вілія» і яго пасажыры [1, 2]; трэнеруюцца яхтсмены [3]; капітан цеплахода Міналай КУРБАЦКІ за штурвалам [4].

СПОРТ

У ГЭТЫЯ дні па ўсёй краіне праходзіць спаборніцтва восьмай летняй Спартакіяды народаў СССР, у фіналах якой прымуць удзел і замежныя госці.

Удала выступаюць беларускія спартсмены. Упершыню за ўсю гісторыю гэтых спаборніцтваў жаночая каманда рэспублікі па баскетболу заваявала бронзавыя медалі. А беларускія марафонцы раздзялілі першае-другое месцы са спартсменамі РСФСР. Тут вызначылася мінчанка Раіса Смяхнова, якая стала сярэбраным прызёрам у асабістым заліку.

У ПАРЫЖЫ прайшоў чэмпіят Еўропы па барацьбе дзюдо.

Камандную перамогу на ім атрымалі савецкія асілікі. Яны заваявалі чатыры залатыя медалі. Адзін з іх на ліку капітана зборнай СССР мінчаніна Віталія Песняка.

НЕКАЛЬКІ афіцыйных і таварыскіх сустрэч правялі футбольныя каманды Савецкага Саюза.

У Мінску ў адборачным турніры першынства Еўропы юнацкая зборная краіны з лікам 6:1 перамагла раўнеснікаў з Польшчы. А вось у аналагічным матчы дарослых, які адбыўся ў Хожуве (ПНР), зафіксавана нічыя 1:1.

Алімпійцы ў першай адборачнай сустрэчы згулялі ў Балгарыі ўнічыю 2:2. У складзе зборных

СССР выступалі і футбалісты мінскага «Дынама»: Сяргей Гоцманаў, Сяргей Бароўскі, Сяргей Алейнікаў, Віктар Янушэўскі.

Пасля алімпійскага зборнага Савецкага Саюза на сваім полі прымала каманду Грэцыі. Гульня прайшла з поўнай перавагай нашых футбалістаў, якія перамаглі з лікам 3:0. Адзін мяч у гэтым матчы забіў Сяргей Алейнікаў.

ЗАВЯРШЫЎСЯ чэмпіят Савецкага Саюза па міжнародных шашках.

Толькі лепшы каэфіцыент дапамог выявіць чэмпіёнку краіны. Ёй стала літоўская шашыстка Жывіле Сакалаўскайтэ, якая набрала 10,5 ачка з 15.

Столькі ж ачкоў і ў мінчанкі Зоі Садоўскай. У яе — «серабро». А бронзавым прызёрам стала свухразовая чэмпіёнка свету мінчанка Алена Альтшуль.

ЧЭМПІЯНАТ армейскіх каманд краіны па кулявой стральбе прайшоў у Львове.

У практыкаванні «бягучы дзік» новы сусветны рэкорд устанавіў мінчанін Мікалай Дзедзю. Славеты беларускі снайпер выбіў 394 ачкі з 400 магчымых.

У АПОШНЯЯ гады ізноў радуець беларускія кідальнікі молата.

На ўсесаюзных спаборніцтвах на Кубак імя Леслідзе нашы спартсмены Анатоль Чужас і Юрый Тарасюк занялі другое і трэцяе месцы адпаведна з высокімі вынікамі: 79,70 і 79,54 метры.

у вашу калекцыю

ПАД ШЧАСЛІВАЙ ЗОРКАЙ

Альбом «Пад шчаслівай зоркай», выпушчаны выдавецтвам «Беларусь», стаў чарговай старонкай фотадакументальнага летапісу сённяшняга дня рэспублікі.

Яго адкрывае здымак помніка У. І. Леніну ў Мінску, куды прыходзяць жыхары сталіцы і яе госці, каб ўскласці кветкі. Аб'ектывы фотакamera пераносяць нас у залу пасяджэнняў Вярхоўнага Савета БССР, у мнагалоддзе святочных калон, у цэхі заводаў і фабрык, на жывёлагадоўчыя комплексы.

Шчаслівы наш сённяшні дзень, магчыма таму яшчэ больш вострая, яшчэ больш балючая народная памяць пра тых, хто не дажыў да яго. У журботным маўчанні застылі людзі, прыслухоўваючыся да незмаўкаючых званоў Хатыні; не саромеюцца слёз ветэраны, што сабраліся ля абеліска Перамогі ўшанаваць памяць загінуўшых таварышаў.

Альбом паказвае дасягненні працоўных рэспублікі, якую ўзнялі з руін, яе прамысловасць, сельскую гаспадарку, культуру.

На здымках — прадукцыя Мінскага трактарнага завода, які экспартуе вырабы ў

многія краіны свету; рабочыя Мінскага аўтамабільнага завода; асартымент тканін Аршанскага льнокамбіната; прасторныя павільёны Беларускай выстаўкі дасягненняў народнай гаспадаркі.

Мы ўглядаемся ў заароджаныя твары мастака Міхаіла Савіцкага і скульптара Анатоля Анікейчыка, у твары незнаёмай дзяўчыны, якая схілілася да кветкі, і ўсмешлівага першакласніка... Як патрэбен мір усім гэтым людзям!

У альбоме нямаюць выдатных пейзажных здымкаў. Раскінуліся бязмежныя палескія лугі, залаціцца ў прамянях возера Свіцязь, ажывае Нясвіжскі замак. Можна пазнаёміцца з архітэктурнымі ансамблямі старажытных і маладых гарадоў. На здымках фотажурналістаў рэспублікі тэатры, магазіны, рэстараны, паркі, спартыўныя комплексы. Широка прадстаўлены ў альбоме традыцыйныя віды прыкладнага мастацтва, народныя беларускія абрады.

Са старонак альбома на нас глядзяць людзі, занятыя мірнай працай.

С. ВЯЛІЧКА.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.